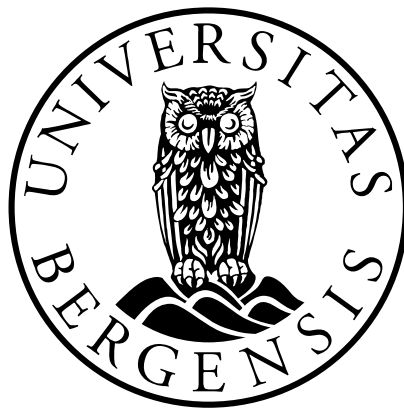

Idrettens konfliktlødere

I hvilken grad oppfyller domsorganer i idretten kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1?

Kandidatnummer: 118

Antall ord: 14971

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10. mai 2024

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Tema og problemstilling	3
1.2 Aktualitet.....	4
1.3 Undersøkelsesobjekter og avgrensninger	4
1.3.1 Valg av organisasjoner og domsorganer	4
1.3.2 Valg av sakstyper	6
1.4 Metode.....	7
1.5 Videre fremstilling	8
2 Idrettens domsorganer og forholdet til menneskerettighetene	9
2.1 Innledning.....	9
2.2 Kommer EMK artikkel 6 nr. 1 til anvendelse på idrettens domsorganer?	10
2.3 Har idretten forpliktet seg selv til å ivareta EMK artikkel 6 nr. 1?.....	13
3 Kravene til uavhengige og upartiske domstoler i EMK artikkel 6.....	15
3.1 Innledning.....	15
3.2 Overordnet om kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1.....	15
3.3 Dommerutnevnelser	17
3.3.1 Prosedyrer for utnevning av dommere	17
3.3.2 Utnevningssperioden	18
3.4 Vern mot direkte påvirkning	19
3.4.1 Stillingsvern og uavsettelighet	19
3.4.2 Eksterne og interne instruksjonsmuligheter	20
3.5 Offentlighetens tillit til domstolene.....	21
3.5.1 Om domsorganet fremstår uavhengig	21
3.5.2 Finansiering og ressurser.....	22
3.5.3 Saksfordeling innad i domstolen	23
3.5.4 Faglig kompetanse og opplæring	23
4 Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)	25
4.1 Kort om NIF	25
4.2 Oppfyller NIFs Domsutvalg og Appellutvalg kravene til uavhengighet og upartiskhet?	25

4.2.1	Dommerutnevnelser	25
4.2.2	Vern mot direkte påvirkning	28
4.2.3	Offentlighetens tillit til domstolens uavhengighet	28
4.3	Konklusjon	29
5	Norges Bilsportforbund (NBF)	31
5.1	Kort om NBF.....	31
5.2	Oppfyller NBFs Domsutvalg og Appelldomstol kravene til uavhengighet og upartiskhet?	31
5.2.1	Dommerutnevnelser	31
5.2.2	Vern mot direkte påvirkning	33
5.2.3	Offentlighetens tillit til domstolens uavhengighet	34
5.3	Konklusjon	36
5.4	Norges Bilsportforbund: Et representativt eksempel?	36
6	Norges Fotballforbund (NFF)	38
6.1	Kort om Norges Fotballforbund	38
6.2	Oppfyller NFFs voldgiftsordning kravene til uavhengighet og upartiskhet?	38
6.2.1	Dommerutnevnelser	39
6.2.2	Vern mot direkte påvirkning	41
6.2.3	Offentlighetens tillit til domstolen	41
6.3	Konklusjon	42
7	Det Norske Travselskap (DNT)	43
7.1	Kort om Det Norske Travselskap	43
7.2	Oppfyller DNTs voldgiftsordning kravene til uavhengighet og upartiskhet?	43
7.2.1	Dommerutnevnelser	43
7.2.2	Vern mot direkte påvirkning	44
7.2.3	Offentlighetens tillit til domstolens uavhengighet	45
7.3	Konklusjon	45
8	Avslutning	46
8.1	Sammenfatning av analysen	46
8.2	Hvordan ser et ideelt konfliktløsningssystem i idretten ut?	47
8.3	Anbefalinger for fremtidens konflikthåndtering i norsk idrett	48
	Litteraturliste	51

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Temaet for oppgaven er de dømmende organer som norske idrettsforeninger benytter for å avgjøre tvister etter idrettens regelverk. I kraft av foreningsfriheten nyter idrettsforeningene en stor grad av autonomi.¹ Dette innebærer at idretten er gitt stor frihet i måten de velger å løse interne konflikter på. I praksis brukes derfor en rekke forskjellige domsorganer til å dømme idrettslige tvister.² Noen idrettsforeninger benytter voldgift som konflikthåndteringssystem, mens andre har opprettet egne domstolslignende organer for å håndtere interne tvister.³

De ulike konflikthåndteringssystemene har til felles at de avgjør tvister av potensielt stor betydning for den som rammes. Konsekvensene kan for eksempel være eksklusjon og suspensjon fra idrettsdeltakelse, bøter eller fratakelse av økonomisk støtte. I tråd med en stadig økende profesjonalisering og kommersialisering i idretten, kan dette resultere i betydelige økonomiske tap og en høy grad av stigmatisering for den det gjelder.⁴ Når idretten i tillegg nyter en utstrakt autonomi, og prøvingsintensiteten fra de alminnelige domstolene er lav,⁵ er det viktig at idretten har en rettshåndhevelse som tilfredsstillende grunnleggende rettssikkerhetsprinsipper.

En av de viktigste rettssikkerhetsprinsippene i en rettsstat er at domsorganet skal være uavhengig. Prinsippet om domstolenes uavhengighet har bred konstitusjonell og menneskerettslig forankring, og kommer blant annet til uttrykk i Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 6 og Grunnloven (GrL.) § 95 første ledd.⁶ I denne oppgaven skal jeg se nærmere på om utvalgte domsorganer i norsk idrett oppfyller kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1.⁷

¹ Foreningsfriheten er forankret i Grunnloven § 101 og EMK artikkel 11.

² Se nærmere Woxholth (2008) s. 491 flg. for alternative konfliktløsningssystemer for foreninger.

³ Nærmere om de ulike domsorganene i punkt 1.3.1.

⁴ Kjenner (2011) s. 159–160.

⁵ Se nærmere punkt 2.2.

⁶ EMK er inkorporert gjennom Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett og er gitt forrang ved motstrid, jf. § 3.

⁷ De utvalgte domsorganene presenteres i punkt 1.3.1.

1.2 Aktualitet

Frem til 2023 var voldgift og foreningsdomstoler de primære tvisteløsningssystemene i norsk idrett.⁸ Med den nylig etablerte Foreningsdomstolen AS, er idrettsforeninger nå gitt muligheten til å henvise sine konflikter til en privat tvisteløsningstjeneste som er opprettet og administrert helt uavhengig av idrettens organer.⁹ Norsk idrett har med andre ord fått en ny alternativ tvisteløsningsordning, og det er derfor interessant å analysere de eksisterende tvisteløsningssystemene for å avdekke om løsningen har gode grunner for seg.

Både nasjonalt og internasjonalt har idrettsutøveres rettssikkerhet fått økt oppmerksomhet de siste årene. Prosedyrene for konfliktløsning og domsorganenes uavhengighet fra idrettens styrende organer har vært trukket frem i mediebildet, litteraturen og for Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD).¹⁰ I 2018 tok EMD stilling til om den internasjonale voldgiftsretten for sport, CAS, kunne anses tilstrekkelig uavhengig og upartisk fra idrettens styrende organer etter EMK artikkel 6 nr. 1.¹¹ To år senere fant EMD enstemmig at tyrkisk fotballvoldgift ikke var tilstrekkelig uavhengig.¹² Dette gjør det aktuelt å undersøke om de norske idrettsforeningene oppfyller grunnleggende rettssikkerhetsgarantier i sin tvisteløsning.

Det er grunn til å understreke at idrettens domsorganer ikke stiller seg prinsipielt annerledes enn tilsvarende domsorganer i foreningslivet. Gitt at andre foreninger har en tvisteløsningsstruktur som er sammenliknbar med den som finnes i idretten, kan oppgavens funn derfor være av betydning også for det bredere foreningslivet i Norge.

1.3 Undersøkellesobjekter og avgrensninger

1.3.1 Valg av organisasjoner og domsorganer

⁸ Solvang (2022) s. 231–233. Nærmere om foreningsdomstoler og voldgift i punkt 1.3.1.

⁹ Foreningsdomstolen AS ble etablert i 2023 av advokat Morten Justad Johnsen og Dr. Svein Arthur Jensen. Se nærmere Foreningsdomstolen, *Om oss*, u.å., foreningsdomstolen.no (lest 10. mars 2024).

¹⁰ Solvang (2022) s. 230 flg.; Solvang, *Hva med idrettsutøveres krav på rettferdig rettergang*, 2022, (lest 10. januar 2024); O’Leary (2021) s. 243 flg.

¹¹ *Mutu og Pechstein mot Sveits* [J], ECHR:2018:1002JUD004057510.

¹² *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) er den største idrettsorganisasjonen i Norge, og utgjør dermed et naturlig utgangspunkt for analysen. Som eneste særforbund under NIF med eget tvisteløsningssystem, er Norges Fotballforbund (NFF) også valgt ut. Imidlertid er ikke all idrett i Norge organisert under NIF. Derfor er også Norges Bilsportforbund (NBF) og Det Norske Travselsskap (DNT) valgt ut til nærmere analyse i denne oppgaven. Organisasjonene benytter seg av forskjellige domsorganer og ved å analysere disse er målet å gi et helhetlig bilde av konflikthåndteringssystemene i norsk idrett i dag.

NIF og NBF opererer med *foreningsdomstoler*. En foreningsdomstol er et særskilt konflikthåndteringsorgan som avgjør tvister innad i foreningen. Konflikthåndteringsorganet hører til foreningens interne organisering og reguleres av foreningens vedtekter.¹³ Det vil si at foreningsdomstolens sammensetning og prosessregler velges av foreningen selv på årsmøter eller idrettsting. Det klare utgangspunktet er at foreningsdomstolene dømmer i siste instans, ofte omtalt som «selvdømme» eller «selvdømmeordning».¹⁴ Dette betyr imidlertid ikke at en foreningsdom er avskåret fra gyldighetsprøving i de alminnelige domstolene. En avgjørelse fra en foreningsdomstol er formelt et foreningsvedtak. Hvorvidt de alminnelige domstolene kan overprøve et slikt vedtak bestemmes av domstolenes alminnelige prøvelsesrett overfor foreningsvedtak.¹⁵

DNT og NFF opererer med *voldgift*.¹⁶ En voldgiftsdomstol er en ekstern tvisteløsningsordning, underlagt voldgiftsloven,¹⁷ der partene selv avtaler at en tredjepart skal avgjøre tvisten med endelig virkning. Utgangspunktet er at voldgiftsdomstolen settes med tre voldgiftsdommere dersom partene ikke har avtalt noe annet, jf. voldgiftsloven §§ 12 og 13 andre ledd. I motsetning til foreningsdomstolene, har en voldgiftsdom både rettskraft og tvangskraft,¹⁸ og utgjør dermed et reelt alternativ til domstolsbehandling.¹⁹

¹³ Woxholth (2008) s. 501.

¹⁴ Se for eksempel NIFs lov § 1-4 som angir at «Tvister med tilknytning til NIF og underliggende organisasjonsledd skal så langt det er mulig med endelig virkning løses innen organisasjonens styrende og dømmende organer».

¹⁵ Woxholth (2008) s. 489 flg.

¹⁶ Både DNT og NFF opererer i tillegg med foreningsdomstoler. Av hensyn til oppgavens rammer, vil kun voldgiftsordningene analyseres.

¹⁷ Lov 14. mai 2004 nr. 25 om voldgift. Loven er fravikelig ved avtale i den utstrekning dette er fastsatt i den enkelte paragraf, jf. voldgiftsloven § 2.

¹⁸ Voldgiftsloven § 45 og Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse § 4-1 andre ledd bokstav d.

¹⁹ Woxholth (2013) s. 29.

I denne oppgaven fokuserer jeg på idrettens domsorganer og deres forhold til menneskerettighetene. Detaljer i rettslige og faktiske forutsetninger for de to konflikthåndteringsorganene vil bare redegjøres for i den utstrekning de er relevante for uavhengighetsspørsmålet.²⁰ Når jeg i det videre snakker om «idrettens domsorganer» vil dette referere til idrettens foreningsdomstoler og voldgiftsordninger.

1.3.2 Valg av sakstyper

Oppgaven retter seg mot *idrettens straffe- og sanksjonssaker*. Det vil si enhver tvist knyttet til det bredere settet av regler som idrettsforeningen opererer etter, som kan medføre sanksjoner som bøter, suspensjoner eller utestengelse.²¹ Eksempler kan være brudd på antidopingreglement, kontraktsforpliktelse eller uakseptabel oppførsel på og utenfor banen. Idretten benytter uttrykket «straffesaker», til tross for at idrettens straffesaker formelt er disiplinærsanksjoner og ikke straff i formell forstand.²² For enkelthetens skyld vil idrettens disiplinærreaksjoner likevel bli omtalt som «straff» og «straffesaker» i det følgende.

Oppgaven avgrensner mot konfliktløsning av tvister knyttet til *spilleregler*, som regulerer aktiviteten i den enkelte idretten.²³ Avgrensningen er gjort fordi brudd på spilleregler formelt behandles som forvaltningssaker, og har ofte særegne saksbehandlingsregler for å sikre raske avgjørelser.²⁴ Sammensetningen og prosedyren for domsorganet avviker derfor fra alminnelig prosedyre.

I tillegg har avgrensningen en direkte kobling til domstolene ved at tvister om spillereglene er antatt å ligge utenfor området for domstolsprøving, mens mer inngripende sanksjonssaker kan tenkes å utgjøre et «rettskrav» etter tvisteloven § 1-3 og bli gjenstand for gyldighetsprøving i de sivile domstolene.²⁵ Det samme er tilfellet for det saklige anvendelsesområdet til EMK artikkel 6 nr. 1 som gjelder for «borgerlige rettigheter og plikter».²⁶ Grensedragningen for

²⁰ Gabrielsen (2018) gir en god oversikt over grensedragningen mellom foreningsdomstoler og voldgift i sin masteroppgave «Organiseringen av idrettens domsorganer i dopingsaker. Særlig om forholdet mellom foreningsdomstoler og voldgift».

²¹ Stigen (2022) s. 185.

²² Kjenner (2011) s. 158.

²³ Evald (2022) s. 25.

²⁴ Kjenner (2011) s. 159.

²⁵ Rt. 1995 s. 1111; LB-2001-03808.

²⁶ European Court of Human Rights, *Guide on Article 6*, 2022, s. 15.

hvilke idrettssaker som kan tenkes å oppfylle kravene til rettslig interesse etter tvisteloven og EMK er ikke klar,²⁷ men eksempler kan være enkeltindividers krav mot en klubb eller annet idrettsorgan, eller eksklusjonssaker og disiplinærsanksjoner for brudd på dopingreglene.²⁸ At en idrettssak oppfyller kravet til rettslig interesse etter tvisteloven § 1-3 er videre en forutsetning for voldgift, ettersom det er et vilkår for voldgift at saken gjelder «tvister i rettsforhold», jf. voldgiftsloven § 9, noe som bare er oppfylt dersom det utgjør et «rettskrav» etter tvisteloven § 1-3.²⁹

1.4 Metode

Problemstillingen nødvendiggjør en systematisk tolkning av EMK artikkel 6 nr. 1 og regelverkene de utvalgte domsorganene er underlagt. Mer konkret er derfor fremstillingen en rettsdogmatisk analyse av innholdet i kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1, og konkrete tolkninger og analyser av interne regelverk og relevante lover for idrettens domsorganer.

Ved fastleggelsen av hva som ligger i kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1, vil juridisk metode slik den er utviklet av EMD benyttes. Konvensjonstekstens ordlyd utgjør utgangspunktet for tolkningen, men kontekstuelle og formålsrettede tolkninger kan vektlegges, jf. Wien-konvensjonen artikkel 31–33.³⁰ Ettersom det er EMD, gjennom behandlingen av enkeltsaker, som fastlegger det nærmere innholdet i og rekkevidden av kravene i EMK, vil praksis fra EMD være spesielt relevant.³¹ Det er imidlertid lite EMD-praksis som omhandler idretten.³² Gjennomgangen av kravene til uavhengighet og upartiskhet vil derfor sentrere seg rundt hva som generelt kan utledes som momenter og hvordan dette lar seg overføre på idrettens domsorganer.

Når det skal analyseres hvorvidt de utvalgte domsorganene ivaretar kravene til uavhengighet og upartiskhet, er det først og fremst foreningenes egne vedtekter og tilhørende lovgivning som

²⁷ Solvang påpeker at temaet er underutviklet i norsk rett og diskuterer dette mer inngående i Solvang, (2022) s. 258 flg.

²⁸ Solvang (2022) s. 255; Thune (2012) s. 399.

²⁹ Woxholth (2013) s. 213; Berg (2006) s. 25.

³⁰ Vienna Convention on the Law of Treaties, Wien, 23. mai 1969. For grundigere gjennomgang av tolkningsreglene, se Harrys, O'Boyle og Warbrick (2023) s. 6–26.

³¹ Aall (2022a) s. 44–45.

³² Methi (2022) s. 127.

må tolkes. Norge har ikke vedtatt nasjonal lovgivning som regulerer foreningers virksomhet.³³ Med grunnlag i avtalefriheten og den private autonomien, er det derfor den naturlige forståelsen av foreningens vedtekter, forutsetningene for vedtektene og foreningens formål som vil styre tolkningen av foreningsvedtektene.³⁴

1.5 Videre fremstilling

For å besvare problemstillingen er det hensiktsmessig å først se nærmere på de rettslige og faktiske forutsetningene som ligger til grunn for idrettens domsorganer. I kapittel 2 ser jeg derfor nærmere på domsorganenes forhold til menneskerettighetene. Formålet med kapitlet er å undersøke i hvilken utstrekning EMK artikkel 6 nr. 1 kommer til anvendelse for idrettens domsorganer.

I kapittel 3 ser jeg nærmere på hva som ligger i kravet til domstolenes uavhengighet i EMK artikkel 6 nr. 1. Kapitlet danner bakteppet for de påfølgende kapitlene 4–7, der det vil vurderes hvorvidt de utvalgte domsorganene som presentert i punkt 1.3.1 oppfyller kravene til uavhengighet og upartiskhet.

I kapittel 8 vil jeg drøfte betydningen av resultatene fra analysen. Basert på analysens funn vil jeg deretter komme med noen konkrete anbefalinger til idretten.

³³ Det ble fremmet et forslag til foreningslov 21. juni 2021. Forslaget er til behandling i Nærings- og fiskeridepartementet. Se nærmere Regjeringen, *Utredning med utkast til lov om foreninger*, regjeringen.no, 30. juni 2021.

³⁴ Woxholth (2008) s. 209.

2 Idrettens domsorganer og forholdet til menneskerettighetene

2.1 Innledning

Spørsmålet som behandles i kapittel 2 er hvorvidt rettssikkerhetsgarantiene i EMK artikkel 6 nr. 1 gjelder for idrettens domsorganer. Dette må sees i sammenheng med at det kun er konvensjonsstatene som er pliktsubjekter etter EMK artikkel 1. Det betyr at det kun er statlige organer som kan innklages og dømmes av EMD for brudd på menneskerettighetene. Dersom en idrettsforening har fått delegert myndighet fra staten, kan for eksempel enkeltmedlemmet direkte innklage sin respektive idrettsforening inn for EMD med påstand om brudd på EMK.³⁵ I Norge foreligger det imidlertid ingen slik delegasjon. Den organiserte idretten har oppstått uavhengig av staten, og avgjør straffe- og sanksjonssaker på egenhånd.³⁶ Utgangspunktet er derfor at EMK artikkel 6 nr. 1 ikke kommer til anvendelse for idrettens domsorganer.

Statens ansvar for menneskerettsbrudd er imidlertid ikke begrenset til dens *negative forpliktelser* om å avstå fra å gjøre inngrep mot borgerne på de områder som omfattes av EMK. Staten er i tillegg *positivt forpliktet* til å sikre gjennomføringen av rettighetene.³⁷ Denne positive sikreplikten innebærer at staten på nærmere bestemte vilkår kan bli holdt ansvarlig for menneskerettsbrudd begått av tredjeparter innenfor sin jurisdiksjon.³⁸ I hvilken grad staten kan holdes ansvarlig for menneskerettsbrudd skjedd av et idrettslig konfliktløsningsorgan er vanskelig å definere presist.³⁹ På generelt grunnlag er det likevel gode argumenter for at statens sikreplikt bør være stor på nettopp idrettens område: Det er tette bånd mellom staten og idretten, gjennom blant annet betydelig offentlig finansiering og politisk tilknytning. Finansieringen har ofte et mål for tilskuddet, og kan slikt sett hevdes å fylle en form for delegert offentlig funksjon. I tillegg kan det argumenteres for at idrettens omfattende medlemsmasse, monopolsituasjon på

³⁵ Dette er for eksempel tilfellet i Frankrike, der det franske nasjonale idrettsforbundet er underlagt «Ministry of National Education and Youth» og «Ministry of Sport». For de fleste andre stater er idretten skilt ut fra det offentlige, se Rigozzi, Kaufmann-Kohler og Malinverni (2003) s. 47.

³⁶ Thune (2012) s. 392. Se også Ot.prp.nr. 46 (1991-1992) punkt 3.3.4 i relasjon til dopingsaker.

³⁷ Aall (2022a) s. 61.

³⁸ Ibid.

³⁹ Methi (2022) s. 127; Thune (2012) s. 389–390; Solvang (2022) s. 238 flg.

idrettstilbudet og skjevheten i forholdet mellom idrettens organer og medlemmene tilsier et økt behov for innslag av EMKs rettsikkerhetsgarantier.⁴⁰

I det følgende foretas en samlet redegjørelse av hvorvidt EMK artikkel 6 nr. 1 kommer til anvendelse på idrettens domsorganer. Selv om svaret vil avhenge av hvilket domsorgan det er tale om, herunder foreningsdomstol eller voldgift, er begrunnelsen stort sett den samme.

2.2 Kommer EMK artikkel 6 nr. 1 til anvendelse på idrettens domsorganer?

EMK artikkel 6 nr. 1 første setning lyder:

“In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law.”

Artikkelen oppstiller en rekke kriterier som må være oppfylt for at en rettsprosess skal kunne anses som rettferdig. Dersom kravet utgjør et borgerlig rettskrav eller en straffesiktelse i bestemmelsens forstand, har man krav på å få sin sak avgjort av et «independent and impartial tribunal established by law». Dette innebærer at organet må være opprettet ved lov, utføre dømmende oppgaver og være uavhengig og upartisk.⁴¹ I tillegg stilles det enkelte krav til avgjørelsen, som at den må være begrunnet, bindende og avgjort innen rimelig tid, og at behandlingen gjøres offentlig.⁴²

Det er grunn til å påpeke at så lenge adgangen til å bringe saken inn for et domsorgan som ivaretar rettssikkerhetskravene er til stede, er ikke EMK artikkel 6 nr. 1 krenket.⁴³ Det er tilstrekkelig at behandlingen ved domsorganet enten i seg selv oppfyller rettssikkerhetskravene, eller at partene kan kreve avgjørelsen prøvd ved et organ som tilfredsstillende disse kravene.⁴⁴ Dette forutsetter imidlertid at partene har en reell mulighet til å få sin sak prøvd av et tilfredsstillende domsorgan. Er prøvelsesadgangen snever, er ikke parten garantert sin sak

⁴⁰ Methi (2022) s. 128. For mer inngående diskusjon av potensielt statlig ansvar etter EMK artikkel 6 i dopingsaker, se Thune (2012) s. 390 flg.

⁴¹ Harrys, O’Boyle og Warbrick (2023) s. 451; 465, Aall (2022b) s. 123 flg.

⁴² For en mer detaljert fremstilling av «tribunal»-kravene, se Aall (2022b) s. 123 flg.

⁴³ *Sporrong og Lönnroth mot Sverige* [P], ECHR:1982:0923JUD000715175, s. 25; *Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal* [GC], ECHR:2018:1106JUD005539113, avsnitt 132; Aall (2022b) s. 125–126.

⁴⁴ Ibid.

avgjort av et organ som tilfredsstillere rettssikkerhetskravene. For å besvare spørsmålet om EMK artikkel 6 nr. 1 kommer til anvendelse på idrettens domsorganer, er det derfor nødvendig å først se nærmere på den eventuelle domstolskontrollen en avgjørelse fra idrettens domsorganer kan bli gjenstand for.⁴⁵

For *foreningsdommer* er de alminnelige domstolene gitt en skjønnsmessig adgang til å prøve saken, jf. tvisteloven § 1-3. Av hensyn til foreningsautonomien, har EMD godtatt begrenset prøving av foreningsvedtak.⁴⁶ En selvdømmeklausul i foreningsvedtektene er heller ikke tilstrekkelig til å avskjære gyldighetsprøving i de alminnelige domstolene.⁴⁷ Selv om prøvingen skjer diskresjonært og med lav prøvingsintensitet, vil dette sannsynligvis sikre borgerens «access to court» etter EMK artikkel 6 nr. 1.⁴⁸ Den praktiske betydningen av at en foreningsdomstol ikke tilfredsstillere kravene i EMK artikkel 6 nr. 1 er derfor ikke nødvendigvis så stor. Som jeg kommer tilbake til i punkt 2.3, er det likevel gode grunner for at foreningsdomstolene burde etterleve rettergangsgarantiene.

For *idrettens voldgiftsdomstoler* følger adgangen til gyldighetsprøving av voldgiftsloven. Etter voldgiftsloven § 43 første ledd kan visse saksbehandlingsfeil prøves, men materiell prøving er ment å være svært begrenset. Forutsetningen er at dommen strider med såkalte «ordre public»-kriterier, jf. voldgiftsloven § 43 andre ledd. I korthet innebærer dette at domstolene kun kan overprøve en voldgiftsdom dersom den «virker støtende på rettsordenen», jf. voldgiftsloven § 43 andre ledd bokstav b. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig at en voldgiftsdom innholdsmessig er feil; den må også stride mot grunnleggende verdier som rettsordenen er tuftet på.⁴⁹

Denne snevre «sikkerhetsventilen» av begrenset gyldighetsprøving er i utgangspunktet ikke problematisk for kommersiell voldgift. For kommersiell voldgift er utgangspunktet at partene kan gi avkall på rettighetsbeskyttelsen i EMK artikkel 6 nr. 1 ved å avtale voldgift fremfor alminnelig domstolsbehandling.⁵⁰ Idrettens monopolsituasjon kompliserer dette

⁴⁵ Etter EMK artikkel 35 må alle nasjonale rettsmidler være uttømt før en sak kan klages inn for EMD.

⁴⁶ *Lovrić mot Kroatia*, ECHR:2017:0404JUD003845815, avsnitt 73; *Bilan mot Kroatia*, ECHR:2020:1020DEC005786014, avsnitt 28.

⁴⁷ Woxholth (2008) s. 541–542 og s. 560. Se også Rt. 1914 s. 649, Rt. 1928 s. 1195 og Rt. 1934 s. 490.

⁴⁸ Solvang (2022) s. 256; Backer (2020) s. 225.

⁴⁹ Cordero-Moss (2021) s. 152; Solvang (2022) s. 232.

⁵⁰ *Mutu og Pechstein mot Sveits* [J], ECHR:2018:1002JUD004057510, avsnitt 95–96.

utgangspunktet. Foreningsmedlemmet står ikke i en reell valgposisjon, men en «aksept» av foreningsvedtektene er en nødvendig forutsetning for medlemskapet og tilgangen til det monopoltilbudet som idrettsforeningen forvalter. Dermed kan det vanskelig sies at vedkommende frivillig har gitt avkall på den rettighetsbeskyttelsen som menneskerettighetene gir, som etter EMK artikkel 6 skal sikres «enhver».

Spørsmålet om EMK artikkel 6 nr. 1 kan gis direkte anvendelse på idrettsvoldgift ble derfor besvart bekreftende i to nyere saker for EMD: *Mutu og Pechstein mot Sveits* og *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia*.⁵¹ I førstnevnte sak anvendte EMD rettssikkerhetsgarantiene i EMK artikkel 6 nr. 1 direkte på idrettens internasjonale voldgiftsdomstol, CAS. EMD påpekte at dersom tvisten oppfylte kravene til et borgerlig rettskrav, hadde statene etter EMK påtatt seg en plikt til å sørge for at vedkommende ble sikret en rettferdig rettergang i henhold til EMK artikkel 6. Ettersom adgangen til nasjonal prøving av voldgiftsdommen var begrenset, måtte dette gjelde der idrettsutøveren var underlagt «tvungen» voldgift.⁵² I sistnevnte sak ble EMK artikkel 6 nr. 1 anvendt direkte på den tyrkiske fotballvoldgiftsordningen i en kontraktstvist mellom en fotballspiller og hans fotballklubb.⁵³ Som følge av at fotballspilleren var forhindret fra å prøve voldgiftsdommen for de tyrkiske sivile domstoler, fikk EMK artikkel 6 nr. 1 direkte anvendelse på voldgiftsordningen. Sakene gjør det nå klart at for idrettens system med «tvungen» voldgift, kommer EMK artikkel 6 nr. 1 til direkte anvendelse.⁵⁴

Oppsummeringsvis er kjernen at ved prøving av borgerlige rettskrav, skal enhver være sikret visse rettergangsgarantier. Dette er en forpliktelse statene har påtatt seg gjennom EMK. Dersom slike tvister er kanalisert bort fra de alminnelige domstolene, og denne henvisningen ikke er skjedd frivillig, må rettssikkerhetskravene være ivaretatt også for det domsorganet der tvisten avgjøres.⁵⁵ En slik bortkanalisering er tilfellet for idrettens voldgiftsdomstoler, ettersom idrettsdeltakeren er nødt til å underlegge seg voldgiftsordningen for å kunne delta i idrettsaktiviteter og siden prøvelsesadgangen er snever. Det betyr at kravene til uavhengige domstoler i EMK artikkel 6 nr. 1 kommer til anvendelse på idrettsvoldgift. Foreningsdommene

⁵¹ *Mutu og Pechstein mot Sveits* [J], ECHR:2018:1002JUD004057510; *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610.

⁵² *Mutu og Pechstein mot Sveits* [J], ECHR:2018:1002JUD004057510, avsnitt 92–96.

⁵³ På samme måte som Solvang (2022) s. 253 note 361, kaller jeg det for «fotballvoldgift» selv om det er noe uklart ut fra domspremissene om det er snakk om voldgift eller foreningsdomstol. Det sentrale er at lovgivningen uansett stenge for sivilrettslig overprøving.

⁵⁴ Forutsatt at tvisten oppfyller krav til rettslig interesse i EMK artikkel 6 nr. 1.

⁵⁵ Solvang (2022) s. 254.

kan derimot prøves skjønnsmessig av de sivile domstolene, og dette innebærer at EMK artikkel 6 nr. 1 ikke behøver å være oppfylt av foreningsdomstolene. At det er gode grunner for at foreningsdomstolene likevel burde etterleve rettssikkerhetskravene er temaet i det videre.

2.3 Har idretten forpliktet seg selv til å ivareta EMK artikkel 6 nr. 1?

Utover hva som kan argumenteres for av statlig ansvar overfor foreningsdomstolenes virksomhet, er det flere argumenter for at idrettsforeningene selv burde tilstrebe å etterleve rettssikkerhetskravene. Avgjørelsene kan for det første få store konsekvenser for enkeltindivider, samt ramme organisasjonsledd med betydelig kommersielle interesser. EMDs tolkning av rettssikkerhetsgarantiene i EMK artikkel 6 nr. 1 gir uttrykk for en minstestandard, og norsk idrett burde derfor tilstrebe å oppfylle disse.

Videre er det grunn til å anta at de involvertes tillit til avgjørelsen vil styrkes dersom organet tilfredsstillende grunnleggende rettssikkerhetskrav, slik at den lettere blir akseptert.⁵⁶ Idrettens selvdømme er med på å avlaste de alminnelige domstolene. Det er grunn til å anta at dette vil realiseres i større grad dersom idrettens domsorganer sikrer en betryggende prosess.

I tillegg kan det argumenteres for at en grundig og mer rettssikker behandling i idrettsforeningens domsutvalg vil kunne føre til en mindre intensiv prøving i de alminnelige domstolene.⁵⁷ For idrettsforeningen som selv står i tvisten, vil dette kunne spare tid og ressurser samt styrke foreningens legitimitet.

Det er på bakgrunn av dette betryggende at idretten selv har forpliktet seg til å ivareta rettssikkerhetskravene gjennom egne regelverk. Eksempelvis heter det i Den internasjonale olympiske komité (IOC) sitt regelverk om de fundamentale olympiske prinsipper at «Olympism seeks to [...] respect [...] internationally recognised human rights and universal fundamental ethical principles within the remit of the Olympic Movement».⁵⁸ For dopingsaker følger det direkte av World Anti-Doping Code (WADC) artikkel 8.1 at enhver person som påstås å ha

⁵⁶Aall (2022b) s. 126.

⁵⁷ *Lovrić mot Kroatia*, ECHR:2017:0404JUD003845815, avsnitt 73.

⁵⁸ International Olympic Committee, *Olympic Charter*, (2023) punkt 1.

brutt dopingreglementet har krav på en «fair hearing» av et «fair, impartial and *Operationally Independent* hearing panel». I kommentaren til WADC artikkel 8.1 klargjøres det at kravet skal tolkes i samsvar med tilsvarende prinsipper i EMK artikkel 6 nr. 1.⁵⁹ Idrettens sammenkjedede foreningsstruktur medfører at underliggende organisasjoner, som eksempelvis de utvalgte organisasjonene i denne oppgaven,⁶⁰ er underlagt de regler som organisasjonen i leddet over oppstiller. Dette illustrerer at krav til uavhengige og upartiske domstoler i noen tilfeller kommer direkte til anvendelse for idrettens domsorganer.

I *Okeke-saken* fant derfor Idrettens Voldgiftsrett det unødvendig å gå nærmere inn på spørsmålet om statens eventuelle ansvar for brudd på EMK artikkel 6.⁶¹ Saken omhandlet friidrettsutøveren Aham Okeke som var dømt for brudd på NIFs dopingbestemmelser av NIFs Domsutvalg. Okeke ble senere frifunnet av Oslo tingrett for det samme faktiske forhold. Når dommen fra NIFs Domsutvalg likevel ble opprettholdt av NIFs Appellutvalg, reiste Okeke sak for Idrettens Voldgiftsrett med påstand om frifinnelse. Voldgiftsretten måtte ta stilling til om NIFs domsorganer pliktet å respektere en frifinnende straffedom i henhold til uskyldspresumsjonen i EMK artikkel 6 nr. 2. Retten konkluderte med at NIF, gjennom egne regelverk, har akseptert grunnleggende rettssikkerhetsgarantier i EMK og avgrenset derfor mot en nærmere vurdering av spørsmålet.

Saken illustrerer at rettssikkerhetskrav i noen tilfeller kan komme til direkte anvendelse for idrettens domsorganer. Idrettens regelverk er likevel ikke et instrument for direkte beskyttelse av menneskerettighetene. Håndhevelse og tolkning skjer i så fall innen idrettens egne domsorganer. Slikt sett er man på et vis tilbake til spørsmålet om overprøving for de sivile domstolene som gjennomgått i punkt 2.1. Det er likevel betryggende at idretten selv etterstreber å ivareta rettssikkerhetsgarantiene og at dette enkelte steder kommer eksplisitt frem i idrettens regelverk.

⁵⁹ WADC s. 61–62, kommentar til artikkel 8.1 (forfatterens kursivering).

⁶⁰ Se punkt 1.1.3.

⁶¹ Idrettens Voldgiftsrett 29. mars 2000.

3 Kravene til uavhengige og upartiske domstoler i EMK artikkel 6

3.1 Innledning

Det følger av EMK artikkel 6 nr. 1 at enhver har rett til å få sin sak avgjort av et «independent and impartial tribunal established by law». At et domsorgan må være uavhengig og upartisk for å sikre en rettferdig rettergang fremstår selvsagt. Mindre klart er hvordan disse kravene skal eller bør sikres.⁶² Dette kapittelet gir en oversikt over sentrale institusjonelle og organisatoriske krav som utledes av retten til å få sin sak avgjort av en uavhengig og upartisk domstol i EMK artikkel 6 nr. 1. Formålet med kapittelet er å danne et rettslig bakteppe for vurderingene i det påfølgende kapittelet om hvorvidt de utvalgte domsorganene i norsk idrett oppfyller kravet til uavhengighet slik det fremgår av EMK og er tolket av EMD.

3.2 Overordnet om kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1

Det er nær sammenheng mellom kravet til uavhengighet og kravet til upartiskhet.⁶³ Et domsorgan som ikke er uavhengig av idrettens styrende organer, vil potensielt også være upartisk i en sak hvor idrettens styrende organer er part i tvisten. Vilkårene kan likevel skilles på et overordnet nivå. Uavhengighetskravet dreier seg om organets forhold til andre myndigheter på et mer institusjonelt og organisatorisk plan, mens upartiskhetskravet retter seg mot klassiske habilitetsforventninger til dommerne.⁶⁴

Kravet om *upartisk saksbehandling* vurderes av EMD gjennom en subjektiv og objektiv test. Den subjektive testen vurderer om en dommer faktisk er forutinntatt, mens den objektive testen undersøker hvordan saksbehandlingen fremstår utad for partene og samfunnet.⁶⁵ Vurderingen

⁶² Kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 har blitt kritisert i litteraturen for sin fragmenterte og usystematiske karakter, se Veneziakommisjonen, *Report on the Independence of the Judicial System*, (2010), avsnitt 13.

⁶³ EMD vurderer ofte spørsmålene om uavhengighet og upartiskhet samlet. Se blant annet *Denisov mot Ukraina* [GC], ECHR:2018:0925JUD007663911, avsnitt 61-64; *Oleksandr Volkov mot Ukraina* [J], ECHR:2013:0109JUD002172211, avsnitt 107.

⁶⁴ Harrys, O'Boyle og Warbrick (2023) s. 385; Aall (2022b) s. 128.

⁶⁵ Se eksempelvis *Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal* [GC], ECHR:2018:1106JUD005539113, avsnitt 145; *Morice mot Frankrike* [GC], ECHR:2015:0423JUD002936910, avsnitt 73–78; *Kinský mot Tjekkia* [J], ECHR:2012:0209JUD004285606, avsnitt 86-99.

er derfor tett tilknyttet den enkelte sak. Av den grunn avgrenser oppgaven mot nærmere behandling av kravet om upartisk saksbehandling.

I kravet om *uavhengig saksbehandling* vil domsorganets forhold til den utøvende og lovgivende makt, samt andre samfunnsaktører som kan tenkes å instruere eller legge press på den dømmende virksomhet, være særlig sentralt.⁶⁶ EMD har gjennom mange års praksis utformet retningslinjer for å kartlegge det materielle innholdet i uavhengighetskravet. EMDs helhetlige tilnærming til spørsmålet om domstolenes uavhengighet kommer blant annet frem i *Mutu og Pechstein mot Sveits* avsnitt 140:

“In order to establish whether a tribunal can be considered “independent”, regard must be had, inter alia, to the manner of appointment of its members and their term of office, the existence of guarantees against outside pressure and the question whether the body presents an appearance of independence.”

Sentrale momenter som nevnes, og som går igjen i EMDs praksis, er (i) «*manner of appointment*», (ii) «*term of office*», (iii) «*guarantees against outside pressure*» og (iv) «*appearance of independence*».⁶⁷ Jørgen Aall omtaler utpenslingen som et «*analyseskjema*» med sentrale kriterier for hvorvidt vilkårene til uavhengighet og upartiskhet er oppfylt.⁶⁸ Fremstillingen videre vil gå i dybden av disse momentene, med idrettens foreningsdomstoler og voldgiftsordninger for øyet.

Med «*manner of appointment*» menes utnevnesprosedyrer for valg av dommere, og med «*term of office*» menes utnevnesperioden. Disse momentene vil jeg behandle nærmere i kapittel 3.3 under samlebetegnelsen «*Dommerutnevnelser*». Momentet «*guarantees against outside pressures*» forstås som eksistensen av sikkerhetsforanstaltninger mot press utenfra, hvilket etter EMD-praksis omfatter en rekke delmomenter tilknyttet blant annet dommernes stillingsvern, garantier i lov og instruksjonsmuligheter på domstolen. Dette vil jeg behandle i kapittel 3.4 under samlebetegnelsen «*Vern mot direkte påvirkning*». Endelig sikter «*the appearance of independence*» til domstolens inntrykk av å være uavhengig. Dette vurderingsmomentet er mer skjønnsmessig enn de tre førstnevnte, og vil behandles i kapittel 3.5 om «*Offentlighetens tillit til domstolene*».

⁶⁶ Aarli (2021) s. 205.

⁶⁷ For flere eksempler, se European Court of Human Rights, *Guide on Article 6*, 2022, s. 61.

⁶⁸ Aall (2022b) s. 128.

Momentene er tett beslektet og overlappende. Kategoriene er derfor ikke klart avgrenset, men ettersom EMD tolker EMK artikkel 6 nr. 1 med disse momentene i sikte, vil denne analysen følge samme tilnærming. Den kommende gjennomgangen vil vise at den relative vekten av momentene varierer ettersom idrettens domsorganer skiller seg fra de alminnelige domstolene på noen punkter. Til syvende og sist må det en bred helhetsvurdering til, hvor det sentrale er om dommeren er fri for påvirkning i sin dømmende virksomhet.⁶⁹

3.3 Dommerutnevnelser

3.3.1 Prosedyrer for utnevning av dommere

Prosedyrer for utnevning av dommere har stor betydning for domstolenes uavhengighet. Særlig vil tilsettingsorganet ha en nøkkelfunksjon i utnevningprosedyren, og dersom det foreligger et lojalitetsbånd mellom dommerne og tilsettingsorganet gir dette risiko for innflytelse på den dømmende virksomheten.⁷⁰

Hva som vil gjøre at en utnevningprosedyre medfører brudd på uavhengighetskravet, må avgjøres etter en konkret helhetsvurdering hvor flere omstendigheter rundt utnevningprosessen ses i sammenheng.⁷¹ Dette kom tydelig frem i *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* (2018), hvor EMD måtte ta stilling til om voldgiftskomiteén i det tyrkiske fotballforbundet (TFF) opererte på en uavhengig og upartisk måte. EMD påpekte at det ikke automatisk sår tvil om et domsorgans uavhengighet at dets medlemmer oppnevnes av forbundsstyret. Imidlertid ble styret og presidenten valgt på TFFs kongress (tilsvarende et forbundsting eller årsmøte) hvor delegatene hadde en ubalansert sammensetning: delegatene besto av representanter fra interessegruppene fotballspillere, klubber og forbund, men det var et klart flertall av representanter fra klubbene. Denne skjevheten i representasjonen mente EMD at tippet balansen i favør av klubbene i saker for voldgiftskomiteén, som ga klagerne berettiget grunn til å tvile på voldgiftskomiteéns uavhengighet og upartiskhet.⁷²

⁶⁹ *Maktouf og Damjanovic mot Bosnia og Herzegovina* (2312/08 og 34179/08) avsnitt 49.

⁷⁰ NOU 2020: 11 s. 106.

⁷¹ Se blant annet *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610, avsnitt 201–223.

⁷² *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610 avsnitt 219–222.

I tillegg til vurderingen av selve utnevnelserprosessen av dommere til TFF, vektla EMD forhold som utnevnelserperiodens lengde og muligheten for avsettelse av dommere. Videre understreket EMD betydningen av dommerforsikringer, yrkesetiske regler og edsavleggelse for dommere. Selv om dette er forhold som neppe alene vil medføre konvensjonsbrudd, kan fraværet av slike påvirke oppfattelsen av dommernes uavhengighet og upartiskhet.⁷³ Dommen illustrerer at utnevnelserprosedyren kan spille inn på domsorganets uavhengighet på flere måter.

For idrettens foreningsdomstoler, står idrettsforeningene i utgangspunktet fritt til å avgjøre hvem som skal ha utnevnelserkompetanse og hvordan utnevnelseren nærmere skal gjøres. I lys av redegjørelsen over, er det derfor sentralt om tilsettingsorganet har en balansert sammensetning og at det ellers ikke eksisterer bindinger mellom idrettens styrende organer og dommerne.

For idrettens voldgiftsdomstoler, vil de strukturelle problemene som skissert i *Ali Riza*-saken ikke bli et problem dersom idrettsforeningen følger tradisjonen med ad hoc-voldgift, altså at partene selv etablerer voldgiftsretten på fritt grunnlag.⁷⁴ En slik ordning sikrer at partene har like stor innvirkning på dommerne som velges og sammensetningen er derfor balansert. Imidlertid er det ikke uvanlig at idrettsforeningen opererer med et begrenset antall dommere som partene i en tvist må velge ut fra.⁷⁵ Tilsettingsorganet som velger dommerlisten kan ha stor påvirkning på representasjonen i dommerkollegiet. For å unngå strukturell skjevhet, må i så fall dommerkollegiet utpekes på parts-representativt grunnlag, og det må ikke foreligge uakseptable bindinger mellom de styrende organer og dommerkollegiet.⁷⁶

3.3.2 Utnevnelserperioden

Lengden på utnevnelserperioden er viktig for domstolens uavhengighet i den forstand at en kortere tilsettingsperiode kan gjøre det mulig for tilsettingsmyndigheten å føre kontroll med dommerens virksomhet. Hvor lang tilsettingsperioden må være for å tilfredsstillere kravene i

⁷³ *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610, avsnitt 212, med videre henvisning til *Engel m.fl. mot Nederland* [P], ECHR:1976:0608JUD000510071, avsnitt 30.

⁷⁴ Solvang (2022) s. 256.

⁷⁵ Solvang (2022) s. 256–257.

⁷⁶ *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610 avsnitt 219–222.

EMK artikkel 6 er ikke klart.⁷⁷ For dommere i forvaltningsnemnder eller disiplinærdomstoler, har EMD uttalt at kortere utnevnesperioder er akseptable all den tid det må tas i betraktning at nemndsmedlemmene eller dommerne ofte jobber på frivillig basis og kan være vanskelig å rekruttere.⁷⁸ I *Campbell og Fell mot Storbritannia* (1984) ble derfor en periode på tre år for medlemmer av en fengselsnemnd ansett som tilstrekkelig.⁷⁹ De samme betraktninger gjør seg gjeldende for idrettens domsorganer, hvor domsutvalgsmedlemmer hovedsakelig opptrer frivillig og hvor rekrutteringen ofte er begrenset til en mindre personkrets.

I den forlengelse er det særlig sentralt at dommernes funksjonstid står på egne ben. I *Ali Riza*-saken vektla EMD at det tyrkiske fotballforbundets regler ikke fastsatte en konkret funksjonstid for medlemmene av voldgiftskomiteén, men at varigheten av deres mandat sammenfalt med vervperioden til forbundsstyret og presidenten. At funksjonstiden til voldgiftskomiteéns medlemmer var begrenset til styrets funksjonstid, mente EMD at ytterligere underbygget organenes tilknytning til hverandre og kunne sette spørsmålsteget ved om kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1 var oppfylt.⁸⁰

Videre kan muligheter for gjenoppnevne medføre risiko for premiering av voteringer til fordel for tilsettingsorganet eller den part som oppnevnte ham.⁸¹ Dommerrollen kan være både prestisjefull og økonomisk gunstig,⁸² som kan medføre at dommeren ønsker gjenoppnevne til neste dommerliste eller ny voldgiftssak. Ettersom medlemmene av foreningsdomstolene hovedsakelig opptrer frivillig, er det sannsynlig at gjenoppnevnesmuligheter vil spille en større rolle for idrettens voldgiftsdomstoler. Det er imidlertid vanskelig å si noe konkret om godtgjørelsens betydning som insentiv til gjenoppnevne, all den tid godtgjørelsen som utgangspunkt fastlegges av voldgiftsretten selv eller av partene og dermed varierer, jf. voldgiftsloven § 39 (1).

3.4 Vern mot direkte påvirkning

3.4.1 Stillingsvern og uavsettelse

⁷⁷ European Court of Human Rights, *Guide on Article 6*, 2022, s. 65.

⁷⁸ *Campbell og Fell mot Storbritannia* [J], ECHR:1984:0628JUD000781977, avsnitt 80.

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610, avsnitt 213.

⁸¹ Aall (2022a) s. 439.

⁸² Woxholth (2013) s. 401.

Med domsorganets «guarantees against outside pressure», sikter EMD først og fremst til at dommerne må være gitt et stillingsvern. Stillingsvern er en nødvendig forutsetning for at dommere skal kunne utføre sine dommertjenester på selvstendig grunnlag og uten påvirkning, ved at de ikke trenger å bekymre seg for å bli avskjediget i løpet av sin utnevnellesperiode.⁸³

EMD stiller imidlertid ikke krav til at dommeres uavsettelighet må være lovfestet, så lenge dette følger av praksis og det foreligger tilstrekkelige garantier mot vilkårlighet.⁸⁴ Slike garantier kan være avskjedskriterier, begrunnelsesplikt og muligheter for domstolsprøving av en eventuell avsettelse.⁸⁵

Idrettens voldgiftsdommere er gitt et visst stillingsvern etter voldgiftsloven §§ 14–16. Så fort medlemmene av voldgiftsdomstolen er valgt i henhold til reglene i §§ 12 og 13, kan de kun avsettes av voldgiftsretten etter innsigelse om at voldgiftsdommeren ikke er upartisk, uavhengig eller kvalifisert etter §§ 14–16.

For foreningsdomstolene vil dommernes stillingsvern avhenge av den enkelte forening og dens vedtekter. Normalt velges medlemmer av domsutvalg inn for en gitt tidsperiode. I *Crociani mot Italia* (1980) ble en slik tidsbegrenset periode for såkalte «additional judges» i den italienske forfatningsdomstolen ansett som en positiv faktor i den sammenheng.⁸⁶ Hensynene bak prinsippet om dommernes uavsettelighet vil uansett gjøre seg gjeldende også for idrettens domsorganer, og det avgjørende vil være hvorvidt det foreligger tilstrekkelige garantier mot vilkårlighet.

3.4.2 Eksterne og interne instruksjonsmuligheter

En annen side til momentet om domstolens «guarantees against outside pressure», gjelder de øvrige statsmaktenes, partenes og andres mulighet til å påvirke domstolene i sin dømmende virksomhet. EMD har særlig fremhevet mulighetene for *ekstern påvirkning* gjennom

⁸³ Harrys, O’Boyle og Warbrick (2023) s. 454.

⁸⁴ *Campbell og Fell mot Storbritannia* [J], ECHR:1984:0628JUD000781977, avsnitt 80.

⁸⁵ *Clarke mot Storbritannia* [J], ECHR:1992:1014REP001576789, s. 11.

⁸⁶ *Crociani, Palmiotti, Tanassi, Lefebvre D’Ovidio mot Italia* [GC], Nr. 8603/79, s. 220–221. Se også Harrys, O’Boyle og Warbrick (2023) s. 454.

instruksjoner fra den utøvende myndighet, og *intern påvirkning* i form av underordningsforhold og instruksjoner innad i domstolene, som problematisk.⁸⁷

Betydningen av ekstern påvirkning viser seg eksempelvis i *Hellas-saken* (1969), hvor det var forankret i lov at militærdomsstolene måtte ta hensyn til forsvarsministerens beslutninger i sin dømmende virksomhet. EMD kom klart nok til at dette stred med uavhengighetskravet.⁸⁸

I relasjon til domstolens interne uavhengighet, uttalte EMD i *Parlov Tkalcic mot Kroatia* (2009) at dommerne «must be free from directives or pressures from the fellow judges or those who have administrative responsibilities in the court such as the president of the court or the president of a division in the court [...]».⁸⁹ Mekanismer som ivaretar den enkelte dommerens uavhengighet, slik som et rammeverk med klare retningslinjer for dommernes og domstollederens oppgaver, vil kunne positivt beskytte den enkelte dommerens uavhengighet. Fraværet av slike vil likevel ikke medføre krenkelse av EMK artikkel 6 nr. 1 alene, men kan fungere som et støtteargument for domstolens uavhengighet.⁹⁰

Vern mot ekstern og intern påvirkning er generelle betraktninger om domstolens uavhengighet, og vil i alle tilfeller gjelde for idrettens domsorganer.⁹¹ Det vil derfor være positivt om idrettsforeningen har vedtatt regler som kan fungere som garantier mot påvirkning fra innsiden eller utsiden, og det sentrale vil igjen være hvorvidt domsorganene reelt er uavhengig i sin dømmende virksomhet.

3.5 Offentlighetens tillit til domstolene

3.5.1 Om domsorganet fremstår uavhengig

At domstolen må ha en «appearance of independence» sikter til den objektive testen som er utviklet av EMD i relasjon til både uavhengighets- og upartiskhetsvilkåret.⁹² Momentet blir ofte

⁸⁷ Harrys, O'Boyle og Warbrick (2023) s. 454.

⁸⁸ *The Greek Case*, ECHR:1969:1105REP000332167 s. 148, med henvisning til "Royal Decree No. 280" på s. 34.

⁸⁹ *Parlov-Tkalcic mot Kroatia* [J], ECHR:2009:1222JUD002481006, avsnitt 86.

⁹⁰ *Ibid.* avsnitt 88–89.

⁹¹ Se også *Ali Riza mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610, avsnitt 213.

⁹² Harrys, O'Boyle og Warbrick (2023) s. 454.

illustrert med maksimen «justice must not only be done, it must also be seen to be done».⁹³ Som EMD har fremhevet i en rekke saker, er det av grunnleggende betydning for et demokratisk samfunn at det offentlige har tillit til domstolen, og derfor må det også vurderes om den *fremstår* uavhengig.⁹⁴

Momentet innebærer at det må gjøres en bred vurdering av om domsorganet totalt sett fremstår uavhengig. Dette medfører at EMD kan trekke inn en rekke delmomenter som på andre måter direkte eller indirekte påvirker den dømmende virksomhet. Strukturelle forhold som domstolens finansiering og ressurstildeling, saksfordeling og dommernes faglige kompetanse kan tenkes å påvirke hvordan domstolens uavhengighet etter en helhetsvurdering fremstår utad.

3.5.2 Finansiering og ressurser

Ulike sider ved finansieringen av domstolen kan spille inn på dets «appearance of independence».⁹⁵ For idrettens domsorganer er det først og fremst administrative kostnader, godtgjørelse eller styrehonorarer til den enkelte dommer, samt refusjon av eventuelle utgifter i tilknytning til dommeroppdraget, som må finansieres. Normalt vil slike kostnader fremgå av idrettsforeningens felles budsjett, som fastsettes av medlemmene på årsmøte eller idrettsting. Budsjetter gir imidlertid ingen føringer for løsningen av enkeltsaker.⁹⁶ Finansiering og ressurstildeling blir først problematisk i et uavhengighetsperspektiv der det ikke eksisterer et budsjett, men hvor domsorganet er avhengig av løpende ytelser, eller der den som bevilger midler kan gjøre større budsjettkutt og på den måten påvirke saksgangen. Det er på bakgrunn av dette viktig at finansieringen sikrer stabilitet og forutberegnelighet for domsorganet.⁹⁷

Samtidig er det begrenset hvor stor påvirkning finansiering og ressurstildeling har på den uavhengige stillingen til et idrettslig domsorgan. Dette må ses i sammenheng med at medlemmer av domsutvalg ikke er ansatt, men hovedsakelig opptrer frivillig, og at sakstilfanget er begrenset. At en idrettsforening finansierer sine domsutvalg selv, på tilsvarende måte som

⁹³ European Court of Human Rights, *Guide on Article 6*, 2022, s. 66.

⁹⁴ *Campbell og Fell mot Storbritannia* [J], ECHR:1984:0628JUD000781977, avsnitt 81 og 85; *Sramek mot Østerrike* [P], ECHR:1979:0304DEC000879079, avsnitt 42.

⁹⁵ For grundigere gjennomgang av betydningen av finansiering av de ordinære domstolene, se NOU 2020: 11 kapittel 16 og 17.

⁹⁶ Schei (2015) s. 31.

⁹⁷ Veneziakommisjonen, *Report on the Independence of the Judicial System*, (2010), avsnitt 53.

en alminnelig domstol er finansiert over statsbudsjettet, er ikke tilstrekkelig til å konkludere med at organet bryter med uavhengighetskravet.⁹⁸

Andre sider ved domsorganets finansiering gjelder de konkrete godtgjørelsene for dommerne. EMD har slått fast at det ikke er tilstrekkelig til å konkludere med brudd på EMK artikkel 6 at forenings- eller voldgiftsdommere mottar godtgjørelse eller får reise- og overnattingskostnader refundert av foreningens ledelse.⁹⁹

3.5.3 Saksfordeling innad i domstolen

Klare rutiner for saksfordeling og dommerbytte er viktig for å opprettholde domstolens «appearance of independence».¹⁰⁰ Eksempelvis var det et sentralt moment i *Moiseyev mot Russland* (2008), at det ikke forelå prosessuelle mekanismer som forhindret vilkårlig sakstildeling, samt at partene hverken ble informert eller gitt anledning til å uttale seg om dommerbytter.¹⁰¹

I idrettens domsorganer varierer det fra forbund til forbund hvordan saksfordeling er gjort. Benytter idrettsforeningen seg av en voldgiftsdomstol, vil ikke saksfordeling komme på spissen all den tid oppnevnte medlemmer av voldgiftsdomstolen nettopp velges for en konkret sak. Foreningsdomstolene er imidlertid faste organer som vil motta saker på lik linje som de alminnelige domstolene. Samtidig behandler foreningsdomstolene langt færre saker enn de alminnelige domstolene, og sakene er i tillegg likere av natur grunnet et mindre sanksjonsregelverk. Momentet vil derfor utdypes i de konkrete vurderingene som skal gjøres av de utvalgte domsorganene i kapittel 4–7, men allerede her er det grunn til å påpeke at momentets vekt antakelig vil spille en mindre rolle for domsorganenes uavhengighet enn for de alminnelige domstolene.

3.5.4 Faglig kompetanse og opplæring

⁹⁸ Se *Mutu og Pechstein mot Sveits* [J], ECHR:2018:1002JUD004057510, avsnitt 151. EMD sammenliknet finansieringen av CAS med hvordan de nasjonale domstolene finansieres av statsbudsjettet, og stadfestet at dette ikke er problematisk i et uavhengighetsperspektiv.

⁹⁹ *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610, avsnitt 214.

¹⁰⁰ *Moiseyev mot Russland* [J], ECHR:2008:1009JUD006293600, avsnitt 177–180; *Bochan mot Ukraina* [GC], ECHR:2015:0205JUD002225108, avsnitt 72.

¹⁰¹ *Moiseyev mot Russland* [J], ECHR:2008:1009JUD006293600, avsnitt 181–185.

En forutsetning for at en domstol skal kunne avgjøre saker av høy kvalitet og innen rimelig tid, er blant annet at dommerne er faglig kompetente.¹⁰² Riktige og raske avgjørelser er viktig for å sikre rettferdighet og forutberegnelighet i rettssystemet, og derfor sentralt for å ivareta offentlighetens tillit til domstolene.

EMD stiller ingen eksplisitte krav til dommernes faglige kompetanse og opplæring, men en rekke internasjonale anbefalinger gir råd om dette. I Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM) sin temarapport fra 2018 om *Menneskerettslige rammer for domstolens uavhengighet*, oppsummeres de viktigste internasjonale anbefalingene om domstolenes og dommernes kompetanse og opplæring.¹⁰³ Gjennomgående viser anbefalingene at faglig kompetanse er sentralt for å opprettholde rettssystemets kvalitet og effektivitet, som i sin tur vil kunne sikre domstolens uavhengighet. Grunnopplæring og etterutdanning i både rettslig innføring og kulturell samfunnsforståelse anbefales.¹⁰⁴

Ettersom idrettens domsorganer består av medlemmer som hovedsakelig opptrer frivillig, for en begrenset tidsperiode, behandler et lavere antall saker og hvor idrettsforeningene har begrenset midler, kan det være krevende å stille strenge krav til opplæring. Grunntanken om å ha juridisk forståelse for å opptre som dommer gjør seg likevel gjeldende. For å sikre riktige avgjørelser på idrettens område, er ikke kunnskap om særvidretter og idrettsgrener det viktigste. Det er først og fremst kunnskap om uavhengighet og juridisk kompetanse som er sentralt.¹⁰⁵

¹⁰² NOU 2020: 11 s. 106.

¹⁰³ NIM (2018) s. 88–91.

¹⁰⁴ Ibid. s. 91.

¹⁰⁵ Kjenner (2011) s. 169.

4 Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)

4.1 Kort om NIF

NIF er den fremste idrettsorganisasjonen i Norge med rundt 1,9 millioner medlemmer i omtrent 9500 idrettslag, organisert i 11 idrettskretser, 328 idrettsråd og 55 særforbund.¹⁰⁶ Under NIF hører særforbundene, idrettskretsene, særkretsene/regionene, idrettsrådene og idrettslagene. Det er idrettslagene og særforbundene som er medlemmer i NIF, mens idrettskretsene, idrettsrådene og særkretsene/regionene er regionale fellesorganer som opprettes og nedlegges av NIF, idrettskretser og særforbund.¹⁰⁷

NIFs høyeste myndighet er Idrettstinget, som holdes hvert andre år og blant annet velger medlemmer til nytt idrettsstyre, lovutvalg, domsutvalg, appellutvalg, påtalenemnd og valgkomité, jf. NIFs lov § 3-4 (1) bokstav u.¹⁰⁸ Mellom idrettstingene er det Idrettsstyret som er organisasjonens høyeste myndighet, jf. NIFs lov § 4-1 (1). Alle straffesakene i NIF behandles av Domsutvalget og Appellutvalget, jf. NIFs Sanksjonsregelverk § 1-11 (1), jf. NIFs lov § 11-1. Som klageinstans for et bredt spekter av idrettsdeltakere, er det klart at det påhviler et stort ansvar for NIFs tvisteløsningsorganer.

4.2 Oppfyller NIFs Domsutvalg og Appellutvalg kravene til uavhengighet og upartiskhet?

4.2.1 Dommerutnevnelser

Idrettstinget velger medlemmene av Domsutvalget og Appellutvalget. Domsutvalget skal bestå av én leder, nestleder og syv medlemmer. Appellutvalget har lik sammensetning, foruten at det kun velges fire medlemmer, jf. NIFs lov § 3-4 (1) bokstav u.

¹⁰⁶ NIF, *Om Idrettsforbundet*, u.å., idrettsforbundet.no (lest 5. april 2024).

¹⁰⁷ Se Johnsen (2022) s. 37–52 for nærmere detaljer om NIFs organisasjonsstruktur.

¹⁰⁸ NIFs lov gjelder for NIF og alle organisasjonsledd under NIF. Ordet «lov» er misvisende ettersom det formelt er vedtekter og ikke lov vedtatt av Stortinget.

Det er for det første uheldig at medlemmene av domsutvalgene velges av det samme organet som også velger Idrettsstyret og påtaleorgan. Det kan ikke utelukkes at det foreligger blandede motiver bak valget av dommere. Eksempelvis er det klart nok ønskelig å avdekke og sanksjonere alle brudd på idrettens regelverk i tråd med idrettens idealer. Økonomiske hensyn kan imidlertid tilsi at bare det minimum som er nødvendig for å opprettholde tilliten og støtten fra samfunnet og sponsorer avdekkes og dømmes. Videre kan forhold som organisert doping i regi av enten staten eller NIF ikke utelukkes. Slike motiver kan påvirke valget av dommere, og for å oppfylle kravet til reell uavhengighet bør derfor medlemmene av domsutvalgene velges av et annet organ enn det som oppnevner påtaleorgan og den utøvende myndighet (Idrettsstyret).

Et annet spørsmål som kan stilles ved NIFs utnevnesprosedyre, gjelder fordelingen av delegater på Idrettstinget. For å unngå strukturell skjevhet, må dommerkollegiet utpekes på parts-representativt grunnlag og det må ikke foreligge uakseptable bindinger mellom den utøvende myndighet og dommerkollegiet.¹⁰⁹ Spørsmålet blir om Idrettstingets sammensetning er balansert nok for de involverte i en potensiell tvist om brudd på NIFs straffe- og sanksjonsregelverk. Ettersom straffebestemmelsene i NIFs lov gjelder for både organisasjonsledd og medlem av idrettslag,¹¹⁰ er det mange interessegrupper som må ivaretas i sammensetningen av Idrettstinget.

På Idrettstinget har Idrettsstyret, 75 representanter fra idrettskretsene, 75 representanter fra særforbundene og 3 representanter fra idrettsutøvere oppnevnt av NIFs utøverkomité stemmerett, jf. NIFs lov § 3-2 (1). Antall idrettslag i hver idrettskrets og særforbund avgjør fordelingen av delegater innad. Dagens modell medfører at ingen enkeltgruppe alene har et lovendrende flertall på Idrettstinget. Sammensetningen sørger videre for geografisk spredning, samt idrettslig og organisatorisk representasjon. Selv om tre representanter for idrettsutøverne fremstår beskjedent sammenliknet med de øvrige delegatene, er utøverne indirekte representert gjennom både særforbund og idrettskretser. I tillegg har utøverne til enhver tid en representant i Idrettsstyret, jf. NIFs lov § 4-2 (1). Formelt sett fremstår derfor styringssystemene som demokratiske og balanserte.

¹⁰⁹ Punkt 3.3.1.

¹¹⁰ NIFs sanksjonsregelverk § 1-3 (1) bokstav a-e.

En tredje side til utnevnesprosessen i NIF gjelder kravet om at må man være medlem av et idrettslag som er medlem i NIF for å være valgbar på Idrettstinget, jf. NIFs lov § 2-5 (1). Det kan argumenteres for at kravet skaper en uheldig binding og lojalitetsbånd til NIF. Hvor reell lojalitetsbåndet vil være, er det vanskelig å si noe konkret om. Det kan likevel ikke utelukkes at medlemmer er lojale overfor sitt idrettslag, og dermed føler en tilhørighet til det overordnede idrettsorganet. Dersom medlemmet innordner seg etter det overordnede organets regelverk, vedtak og beslutninger, vil ikke domsorganet være reelt uavhengig. Uavhengig av hvor stor den konkrete risikoen for et slikt lojalitetsbånd er, er det vanskelig å se tungtveiende grunner for at ordningen skal fortsette. Dersom det er spesialkunnskap om idretten som er bakgrunnen for medlemsskapskravet, kan dette med enkelthet løses ved å hente inn sakkyndige til konkrete tvister. Det er først og fremst kunnskap om uavhengighet og juridisk metode som er sentralt for å løse en rettstvist, og dersom kravet om at de oppnevnte dommerne må være jurister består, vil det meste være løst.

Når det gjelder utnevnesperioden, er medlemmene av domsorganene valgt inn til neste Idrettsting (2 år). Idrettsstyret velges derimot inn for fire år av gangen, jf. NIFs lov § 3-4 (1) bokstav t. Begge organers funksjonstid starter å løpe samtidig. De to organene velges som nevnt av det samme organet, Idrettstinget, hvor Idrettsstyret har stemmerett. I teorien er et konkret idrettsstyre dermed gitt mulighet til å påvirke valget av to perioder med dommere, hvorav én av dommerperiodene virker i løpet av idrettsstyrets funksjonstid og den andre etter styrets funksjonstid.

Som vi så i *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* (2018), er det uheldig om dommernes funksjonstid sammenfaller med styrets funksjonstid da dette vil være et forhold som knytter de to organene sammen.¹¹¹ Det er derfor betenkelig at Idrettsstyret er gitt muligheten til å påvirke valget av dommerkollegier som fungerer samtidig som dem. Samtidig opererer NIF med overlappende valgperioder for Idrettsstyret slik at president, 1.visepresident og fire styremedlemmer velges på samme Idrettsting, mens 2.visepresident og øvrige fire styremedlemmer velges for to år, jf. NIFs lov § 3-4 (1) bokstav t. Overlappende funksjonstider gir en viss garanti for uavhengighet, ved at ikke alle beslutningstakere velges på én gang og dermed reduserer risikoen for at politiske skifter påvirker domsutvalgets sammensetning.

¹¹¹ *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* [J], ECHR:2020:0128JUD003022610, avsnitt 213.

4.2.2 Vern mot direkte påvirkning

NIF har eksplisitt forankret at Domsutvalget og Appellutvalget «ikke [er] underlagt Idrettstinget eller tingsvalgte organers instruksjonsmyndighet», jf. NIFs lov § 4-6 (4). Bestemmelsen synliggjør domsutvalgenes uavhengige stilling og fungerer som en garanti mot ekstern påvirkning.

Det er ikke forankret at medlemmer av domsutvalgene er gitt stillingsvern. Imidlertid vil den kortere og fastsatte tidsperioden de er valgt inn for medføre en viss stabilitet. Skal medlemmene fratas sine dommerverv, må et idrettslag i så fall ha grunnlag for å ekskludere eller suspendere den enkelte i tråd med NIFs regelverk. I den forlengelse er det uheldig om eksklusjonsvilkårene er vage og legger opp til en vurdering etter ledelsens skjønn. Er et av idrettslagene misfornøyd med et medlem oppnevnt i NIFs domsutvalg, vil det i så fall være enkelt å frata vedkommende medlemskapet i idrettslaget og dermed også muligheten til å være dommer i NIF.

Etter NIFs lov § 10-6 (2) og (3) kan et medlemskap fratas dersom fastsatt medlemskontingent ikke er betalt eller i inntil ett år i «særlige tilfeller». Ordlyden åpner for at idrettslaget kan frata et medlem sitt medlemskap på skjønnsmessige vilkår. NIF stiller imidlertid strenge krav til begrunnelse, dokumentasjon, saksbehandling og etterfølgende kontroll av et eventuelt eksklusjonsvedtak.¹¹² Det er derfor ingen enkel sak å ekskludere et medlem, og dommerne nyter i den anledning et (indirekte) stillingsvern.

4.2.3 Offentlighetens tillit til domstolens uavhengighet

NIF har eksplisitt vedtatt at en person innen samme organisasjonsledd ikke kan inneha mer enn ett verv i de styrende, lovgivende og dømmende myndighetene, jf. NIFs lov § 2-5 (3). Det stilles videre krav til dommernes faglige kompetanse ved at det kreves juridisk embetseksamen og domstolserfaring for domsutvalgslederne og -nestlederne, og at over halvparten av medlemmene må være jurister, jf. NIFs lov § 3-4 (1) bokstav u. Det er positivt at NIF har forankret krav til kompetansefordeling og faglig kompetanse. Bestemmelsene fungerer som en garanti for uavhengighet og styrker offentlighetens tillit til domsorganene.

¹¹² Se nærmere saksbehandlingsreglene til NIFs lov § 10-6, jf. NIFs lov § 10-1 (5).

I en konkret sak skal domsutvalgslederen utpeke ett medlem til å behandle saken, med mindre den anser at Domsutvalget bør settes med tre medlemmer. Settes Domsutvalget med kun ett medlem, stilles det krav om at denne må være jurist. Tilsvarende gjelder for Appellutvalget, jf. Sanksjonsregelverket § 1-12-3-2 nr. 8 og 9, jf. NIFs lov § 11-1.¹¹³ Ordningen tilsvarer den av de alminnelige domstolene, hvor domstollederen i tingretten og lagmannsretten fordeler saker mellom dommerne i domstolen etter et tilfeldighetsprinsipp.¹¹⁴ Til denne ordningen påpekte imidlertid Domstolkommisjonen at det åpnes for en «forholdsvis høy grad av skjønn ved saksfordelingen», noe som er uheldig.¹¹⁵ Det ble derfor foreslått å lovfeste alminnelige prinsipper og kriterier for saksfordelingen.

Det er stor forskjell på kompleksiteten og variasjonen i tvister som går for de alminnelige domstolene og NIFs domsorganer. NIF har ett straffe- og sanksjonsregelverk, til forskjell fra de mange lovene vi har nasjonalt. Sakstypene for NIFs domsorganer vil derfor være mindre varierte og prejudikativkningen er betraktelig mindre. Det er derfor vanskelig å se for seg hvilken reell mulighet og motivasjon en domstolleder kan ha til å påvirke utfallet i en enkeltsak ved å håndplukke dommere. Partene er uansett godt beskyttet av inhabilitetsreglene i NIFs lov § 2-7 og Sanksjonsregelverket § 1-12-3-2 (5), slik at domstollederen i alle tilfeller ikke kan velge dommere med en viss tilknytning til saken eller partene.

Selv om det er liten grunn til å tro at det skjer i dag, åpner mangelen på forhåndsatte kriterier for at lederen av domsutvalgene kan misbruke sin myndighet ved å tildele enkeltsaker til spesifikke dommere. Saksfordeling bør ikke bare skje på en måte som sikrer dommernes reelle uavhengighet, den bør også sikre at de fremstår uavhengige. Det er uansett vanskelig å se hvilke tungtveiende grunner som taler mot å forankre i NIFs lov at saksfordelingen eksempelvis bør bygge på saklige og objektive kriterier. Et transparent rammeverk vil bidra til å sikre tilliten til domsorganenes uavhengighet, uavhengig av hvor liten den reelle risikoen er.

4.3 Konklusjon

¹¹³ For Appellutvalget er imidlertid utgangspunktet at det skal utpekes tre medlemmer, med mindre lederen anser det passende med et panel bestående av ett medlem.

¹¹⁴ Domstolloven § 19 tredje ledd og § 11 første ledd.

¹¹⁵ NOU 2020: 11 s. 178.

Analysen viser at NIFs domsorganer i stor grad opererer uavhengig av NIFs øvrige organer, og ivaretar de fleste uavhengighetskriteriene. Samtidig er det enkelte sider ved organiseringen av domsorganene som kan forbedres.

For det første er prosedyren for dommerutnevnelser særlig moden for revisjon. Den formelle uavhengighet mellom domsutvalgene og Idrettsstyret samt påtaleorgan svekkes ved at samtlige organer velges av idretten selv. Et alternativ kan være å opprette et uavhengig valgorgan som har legitimitet til å oppnevne medlemmer av domsutvalgene. Gunnar-Martin Kjenner argumenterer for en løsning der et slikt valgorgan oppnevnes av Idrettsstyret etter innstillinger fra ulike organisasjonsledd.¹¹⁶ Løsningen har gode grunner for seg ved at organet som i så fall velges er demokratisk valgt i NIF, men samtidig ikke kan instrueres i sitt arbeid.

For det andre medfører det eksisterende medlemsskapskravet for å kunne oppnevnes som dommer, at tilknytningen mellom NIF og domsutvalgene forsterkes. For å sikre bred representasjon burde idrettsforeningene strebe etter å rekruttere medlemmer fra en bredere og mer variert gruppe. Dette bidrar til et balansert og mangfoldig dommerpanel, som ikke har bindinger til partene. Dette kan de gjøre ved å eksempelvis annonsere ledige tillitsverv i større grad, liknende en stillingsannonse, for å tiltrekke seg et bredt spekter av potensielle kandidater.

Et tredje poeng gjelder domsutvalgenes utnevnesperioder. For å unngå at dommerkollegiets funksjonstid sammenfaller med Idrettsstyret, kan en løsning være å velge medlemmer av domsutvalgene for like lang periode som Idrettsstyret, men slik at dommerne oppnevnes midt i Idrettsstyrets periode. Det vil si at dommerpanelet sitter i fire år, og velges hvert andre Idrettsting. Sammen med de overlappende valgperiodene som allerede eksisterer, vil dette ytterligere skille organene fra hverandre.

Tross enkelte forbedringsmuligheter, fremstår NIFs domsorganer reelt adskilt fra NIFs styrende organer og fri i sin dømmende virksomhet. Konklusjonen er derfor at NIFs domsorganer oppfyller kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1.

¹¹⁶ Kjenner (2011) s. 168–169. Se også punkt 8.3.

5 Norges Bilsportforbund (NBF)

5.1 Kort om NBF

Norges Bilsportforbund har som oppgave å organisere, regulere og overvåke bilsportvirksomheten i Norge. I likhet med NIF, er NBF organisert som en paraplyorganisasjon for medlemsorganisasjoner hvis medlemsklubber arrangerer billøp etter gjeldende regelverk fastsatt av NBF, jf. NBFs vedtekter § 2. I dag består NBF av fire medlemsorganisasjoner: Kongelig Norsk Automobilklub (KNA), Norsk Motor Klubb (NMK), Frittstående Motorsportklubber (FMK) og Kristiansand Automobil Klubb (KAK),¹¹⁷ med totalt rundt 300 klubber og 19.500 aktive bilsportutøvere.¹¹⁸

NBFs virksomhet og organisasjon styres av NBFs vedtekter som vedtas på Årsmøtet hvert år, og av Bilsportboka som angir ytterligere bestemmelser om bilsporten og regler for NBFs domstoler. Årsmøtet er NBFs høyeste organ hvor det blant annet velges nytt forbundsstyre, domsutvalg og appellutvalg, jf. NBFs vedtekter §§ 3 og 4. NBF har to domstoler som behandler innstillinger om straff fra NBFs styre, president, konkurransens- eller arrangørens jury: Domsutvalget (DU) og Appelldomstolen (APLD), jf. Bilsportboka § 103 nr. 3.1.

5.2 Oppfyller NBFs Domsutvalg og Appelldomstol kravene til uavhengighet og upartiskhet?

5.2.1 Dommerutnevnelser

Medlemmene av Domsutvalget og Appelldomstolen velges på NBFs Årsmøte, som er NBFs høyeste organ og består av delegater fra medlemsorganisasjonene. Begge domsorganer består av én leder, nestleder og tre medlemmer, jf. Bilsportboka § 103 nr. 1 og 2.

Hvorvidt prosedyren for dommersutnevnelser til DU og APLD er balansert, avhenger av om sammensetningen på Årsmøtet er balansert. Av vedtektene § 3 fremgår det at medlemsorganisasjonene KNA, NMK og FMK oppnevner fem stemmeberettigede delegater

¹¹⁷ NBFs årsrapport 2022 s. 8.

¹¹⁸ NBFs årsrapport 2022 s. 13.

hver. At det ikke er et klart flertall for enkelte organisasjoner tilsier at sammensetningen er balansert. Det bemerkes imidlertid at KAK ikke er nevnt som medlemsorganisasjon i vedtektene, og derfor ikke er gitt stemmeberettigede delegater på linje med de øvrige medlemsorganisasjonene. Både på KAK og NBF sine nettsider fremgår det at KAK er fast medlemsorganisasjon av NBF, men dette fremgår altså ikke av vedtektene til NBF.¹¹⁹ Årsaken er ikke klar, og burde i alle tilfeller klargjøres. Skulle det være slik at KAK er fast medlemsorganisasjon av NBF, men gitt null stemmeberettigede delegater, vil sammensetningen på Årsmøtet til NBF være klart ubalansert i favør de andre medlemsorganisasjonene.

Det er opp til den enkelte medlemsorganisasjonen hvordan de ønsker å fordele sine fem delegater innad, jf. NBFs vedtekter § 4 andre ledd. For å sikre en balansert utnevnesprosedyre burde NBF stille krav om at delegatene velges på parts-representativt grunnlag. NBFs straffebestemmelser gjelder for «Enhver person eller juridisk enhet som deltar i et lovbrudd eller overtredelse, enten som initiativtaker eller som medskyldig», jf. Bilsporboka punkt 12.1.3. Delegatene må derfor fordeles jevnbyrdig mellom utøverne, foreningsmedlemmene og medlemsklubbene. Når det ikke er vedtatt retningslinjer om hvem delegatene skal representere, risikerer NBF å få en strukturell skjevhet i sammensetningen av Årsmøtet. Ettersom det er her domsorganene velges, gis det ingen garanti mot bindinger mellom styringsorganene og dommerkollegiet.

I motsetning til NIF, fremgår det ikke av NBFs vedtekter at kun medlemmer av organisasjonen er valgbare. Det er positivt at det ikke stilles krav om medlemskap i NBF eller underliggende organisasjoner for oppnevning. Det betyr imidlertid ikke at dette er realiteten. Norsk idrett har tradisjon av å velge medlemmer av domsutvalg som har lang erfaring som tillitsvalgte. Både dommere og andre ledelses- og tillitsverv velges fra det samme miljøet.¹²⁰ NBF kan derfor med fordel vurdere å forankre at et visst antall dommere ikke skal ha tilknytning til bilsporten.

I relasjon til utnevnesperioden, fremgår det av NBFs vedtekter § 4 (9) at medlemmer av DU og APLD velges for to år av gangen. Perioden er kort, men akseptabel etter EMDs tolkning.¹²¹

¹¹⁹ NBF, *Om Norges Bilsporbund*, u.å., bilspport.no (lest 10.april 2024); KAK, *Kristiansand Automobilklubb*, u.å., kak.no (lest 10.april 2024); NBFs vedtekter § 2.

¹²⁰ Kjenner (2011) s. 167.

¹²¹ Se punkt 1.3.2

Det er positivt at halve styret og varamedlemmer er på valg hvert år, da ordningen medfører at styremedlemmene og domsorganene ikke har sammenfallende funksjonstid.

5.2.2 Vern mot direkte påvirkning

Når det kommer til de oppnevnte medlemmene av DU og APLD, er det ikke klart forankret i NBFs regelverk at de er gitt stillingsvern. At de er valgt inn for en kortere, men fastsatt tidsperiode, vil i imidlertid medføre en viss stabilitet.

Ettersom NBF ikke stiller krav om at dommere må være medlem i en medlemsorganisasjon, vil reglene om eksklusjon og suspensjon i utgangspunktet ikke ha noe å si for dommernes funksjonstid. Det er likevel ikke utenkelig at organisasjonene i praksis opererer etter en slik ordning, eller at et ekskludert medlem føler et press på å trekke seg fra sitt tillitsverv som dommer ved tap av medlemskap. De to henger tett sammen, og jeg vil derfor rette noen korte bemerkninger til eksklusjonsreglene i NBF.

FMKs vedtekter § 14 og NMKs vedtekter § 2 femte ledd henviser til NIFs lovnorm for idrettslag i sine vedtekter. Det vil si at eksklusjonsvilkårene er de samme som gjennomgått i punkt 4.2.2. For KNA sine medlemmer er imidlertid Hovedstyret gitt myndighet til å ekskludere et medlem «når det finner tilstrekkelig grunn til det», jf. KNAs vedtekter § 11. Ordlyden tilsier at KNAs hovedstyre kan frata noen sitt medlemskap på skjønnsmessige vilkår.

At eksklusjonskriteriene ikke bygger på klare og objektive kriterier, men derimot legger opp til en skjønnsmessig vurdering, medfører risiko for vilkårlighet. Som tydeliggjort i punkt 3.4.1, er det sentralt om det foreligger tilstrekkelig med rettssikkerhetsgarantier mot vilkårlig avskjedigelse. Manglende kriterier for eksklusjon og begrunnelsesplikt er derfor uheldig i et uavhengighetsperspektiv. Riktignok er medlemmet et eventuelt eksklusjonsvedtak retter seg mot gitt muligheten til å kreve saken fremlagt for Landsmøtet (tilsvarende årsmøte) i dets påfølgende møte, men frem til endelig avgjørelse suspenderes vedkommende fra sitt tillitsverv, jf. KNAs vedtekter § 11 andre ledd. I realiteten kan derfor et nylig oppnevnt medlem av NBFs domsutvalg suspenderes i nesten ett år før saken endelig avgjøres, dersom medlemmet er tilknyttet KNA og KNAs Hovedstyre «finner tilstrekkelig grunn til» å ekskludere vedkommende.

Selv om eksklusjonsvilkårene ikke direkte medfører at et oppnevnt medlem av NBFs domsutvalg må trekke seg, vil vage kriterier for tap av medlemskap kunne svekke tilliten til organisasjonen. I sin tur kan dette svekke tilliten også til domsorganenes uavhengighet, gitt at et medlemskap i en medlemsorganisasjon av NBF er en forutsetning for oppnevning. NBF bør derfor tilstrebe å pålegge sine medlemsorganisasjoner å vedta saklige og objektive grunner for tap av medlemskap og sikre en rettferdig prosess med krav om begrunnelse, dokumentasjon, og etterfølgende kontroll av et eventuelt eksklusjonsvedtak.

Det bemerkes at NBF ikke har etablert klare retningslinjer for domsutvalgenes og dommernes oppgaver i sine vedtekter. Regler for NBFs domstoler fremgår av Bilsportboka § 103. Det er et gjennomgående trekk ved bestemmelsene at den dømmende myndighet er tillagt dommerne i domsutvalgene, og ingen andre. Det er imidlertid ikke eksplisitt forankret at DU og APLD ikke kan instrueres. NBF kan derfor med fordel vedta en bestemmelse som synliggjør domsorganenes uavhengige stilling og samtidig fungerer som en garanti mot ekstern påvirkning.

5.2.3 Offentlighetens tillit til domstolens uavhengighet

Det kan for det første bemerkes at hverken Bilsportboka eller NBFs vedtekter stiller krav om at de oppnevnte medlemmene av DU og APLD må være jurister eller ha juridisk erfaring. Kunnskap om bilsporten og idrettsgrenene kan ikke veie opp for manglende kunnskap om uavhengighet og juridisk tenkning når det er snakk om å avgjøre tvister av potensielt stor betydning for de involverte. Det er derfor uheldig at det ikke stilles tydeligere kvalifikasjonskrav.

For det andre behandler DU og APLD innstillinger om straff fra NBFs styre eller president, jf. Bilsportboka § 103 nr. 3. Den som tar stilling til anmelderspørsmålet kan ha stor påvirkningskraft for det resultatet domsorganet faller ned på. Derfor bør domsorganene ha en reell uavhengighet i relasjon til påtaleorganet. Det kan i den forbindelse reises spørsmål ved om nærheten mellom påtaleorganene og domsorganene er for tett. Både NBFs styre, president og medlemmer av domsutvalgene velges av det samme valgorganet. Som NBFs høyeste organ er det Årsmøtet som både velger Styret og President – påtaleorgan – og medlemmer av DU og

APLD. Hadde medlemmene av domsutvalgene blitt valgt eller utnevnt av et uavhengig og selvstendig valgorgan, adskilt fra NBFs styrende organer, ville kravet om reell uavhengighet i større grad blitt ivaretatt.¹²²

Det er videre betenkelig dersom det foreligger et avhengighetsforhold mellom domsorgan og utøvende eller lovgivende myndighet. I den forlengelse er det ønskelig at domsorganene ikke besettes med personer som har særlig tilknytning til bilsporten og NBF, som tidligere presidenter, æresmedlemmer eller andre personer som har hatt sentrale tillitsverv i bilsportmiljøet. Per dags dato er lederen av DU tidligere president, visepresident og styremedlem i NBF samt tildelt NBFs fortjenestemedalje i gull for sitt engasjement.¹²³ Han er i tillegg aktiv leder av NBFs lovutvalg.¹²⁴ For omverdenen er en slik nærhet mellom bilsportens styrende organer og domsorganet svært betenkelig. Man kan ikke se bort fra at domsorganene kan føle et press for å sikre at NBF ikke taper ansikt, og at de derfor kan fatte avgjørelser i tråd med påstanden til påtaleorganet og i favør NBF.

En ytterligere observasjon som svekker domsorganenes tillit utad, er at Bilsportboka ikke regulerer hvordan saksfordeling skal foregå og har ellers et fragmentert prosessregelverk. Det fremgår av Bilsportboka § 103 nr. 5.2.1 at DU og APLD i en konkret sak skal bestå av minst tre medlemmer, hvorav ett medlem skal være organets valgte leder eller nestleder. Det er ikke vedtatt nærmere kriterier for hvordan disse utvelges. Videre fremgår det at møteleder har dobbeltstemme ved stemmelikhet. Det er ikke nærmere spesifisert hvem møtelederen skal være. Særlig problematisk er én konkret bestemmelse: «Domstolen kan under spesielle forhold avvike fra reglene i denne paragraf», jf. Bilsportboka § 103 punkt 5.6.1. Paragrafen det siktes til angir prosessreglene for NBFs domsorganer, herunder blant annet habilitetsregler, sammensetningen av domsorganene og øvrige regler knyttet til saksbehandlingen foran domsorganene, jf. Bilsportboka § 103 punkt 5. Selv om bestemmelsen ut fra sin ordlyd («under spesielle forhold») oppstiller en høy terskel for å fravike prosessreglene, er det uklart i hvilken utstrekning den kan benyttes. For omverdenen er en slik adgang for domsorganene til å fravike grunnleggende rettssikkerhetsregler og fastsatte rammer for domsorganets organisering svært betenkelig. NBF burde i alle tilfeller spesifisere hva som utgjør «spesielle forhold», hvilke regler som eventuelt

¹²² Se tilsvarende betraktninger som for NIF over, punkt 4.2.1

¹²³ NBF, *Hedret for sin innsats for bilsporten*, 2013, bilsport.no (lest 7.april 2024).

¹²⁴ NBF, *Seksjoner, utvalg og komiteer*, 2024, bilsport.no (lest 7.april 2024).

kan avvikes og sikre en flerleddet vurdering hvor beslutningen gjennomgås av et annet organ enn domsorganet selv.

5.3 Konklusjon

Den tette koblingen mellom NBFs domsorganer og styrende og lovgivende organer svekker uavhengigheten i NBFs tvisteløsning. Organene er formelt adskilt, men i praksis er de tett sammenkoblet. Domsutvalget skal avgjøre saker som er påklaget fra NBFs styre, slik at Domsutvalget i realiteten fremstår som et klageorgan i forlengelsen av NBFs administrasjon. NBF burde blant annet opprette et uavhengig påtaleorgan, sikre at delegater til Forbundstinget fordeles på et partsrepresentativt nivå, vedta klarere prosessregler og kvalifikasjonskrav samt etterstrebe en bredere rekrutteringsprosess av dommere. Når nærheten mellom de styrende- og lovgivende organer, påtalemyndigheten og domsorganet er så nær at det svekker tilliten til dommerens uavhengighet og upartiskhet for omverdenen, fremstår konklusjonen klar:

NBFs domsorganer oppfyller ikke kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1.

5.4 Norges Bilsportforbund: Et representativt eksempel?

NBF utgjør kun ett eksempel på en selvstendig idrettsorganisasjon utenfor NIF. Blant annet har Det frivillige Skyttervesen (DFS) og Sjakkforbundet (NSF) en tilsvarende organisasjonsstruktur og medlemsmasse som NBF. I tillegg eksisterer det en rekke mindre enkeltstående idrettsforeninger, som eksempelvis Norges E-sportforbund (NESF).

På flere måter kan NBF være et eksempel på hvordan tvisteløsningssystemene er organisert i flere idrettsforeninger. Ved arbeidet med oppgaven har jeg undersøkt noen av disse idrettsforeningene, blant annet DFS og NSF. DFS' vedtekter gir grunn til bekymring også for Skyttervesenets tvisteløsning; DFS' juridiske sjef møter på vegne av Skyttervesenet i en tvist samtidig som vedkommende «kan gi generell veiledning til Domsutvalget om hvordan saken skal håndteres», jf. Skytterboka 15.300 §§ 2 og 3. Sjakkforbundet har ikke etablert egne domsutvalg, men det er bestemt at en eventuell tvist om brudd på sjakkens etiske retningslinjer

skal avgjøres av forbundets generalsekretær og én representant fra NSF selv og én representant fra Ungdommens Sjakkforbund (USF), jf. Sjakkforbundets Disiplinærreglement § 4 nr. 1. Dette viser at den tette koblingen mellom dømmende og styrende organer, slik vi så for NBF ovenfor, kan være typisk for øvrige idrettsforeninger. Av hensyn til oppgavens rammer, er det ikke anledning til å gå nærmere inn i denne materien. Nyanseringen er likevel interessant, da det understreker at oppgavens tematikk kan ha et videre nedslagsfelt enn hva oppgaven gir inntrykk av.

6 Norges Fotballforbund (NFF)

6.1 Kort om Norges Fotballforbund

NFFs hovedoppgave er å organisere og lede fotballen i Norge, jf. NFF-loven § 1-1 (1). Med over 1600 idrettslag og 369 000 aktive medlemmer, er NFF det største særforbundet under NIF.¹²⁵ I likhet med øvrige særforbund, er NFF en medlemsorganisasjon hvor fotballklubbene utgjør medlemmer, jf. NFF-loven § 8-1. Forbundstinget er NFFs lovgivende og høyeste organ og avholdes hvert år. Mellom forbundstingene er det Forbundsstyret som forvalter forbundets virksomhet, jf. NFF-loven §§ 3-1 og 1-2 (3).

I kraft av NIFs sanksjonsregelverk § 1-11 (2), jf. NIFs lov § 11-1, har NFF opprettet sine egne domsutvalg og appellutvalg. Disse behandler straffe- og sanksjonssaker med endelig virkning, jf. NFF-loven § 6-3 (2), jf. NFFs Reaksjonsregelverk §§ 2-13 og 3-13. I tillegg har forbundet etablert egen voldgiftsdomstol. Voldgiftsdomstolen skal anvendes på tvister om «avtaler innen organisasjonen» og «gyldigheten og forståelse av vedtak og beslutninger fattet av klubb, krets eller forbundets organer for øvrig, i den utstrekning det etter norsk rett er adgang til domstolsbehandling», jf. NFF-loven § 13-1 (4). Ordlyden tilsier at voldgiftsordningen kan anvendes på en rekke saker, deriblant beslutninger fattet av eksempelvis domsutvalgene, så fremt saken har rettslig interesse etter tvisteloven § 1-3. Dersom det er meningen at voldgiftsordningen ikke skal anvendes på saker som allerede er avgjort i ankeutvalget, har det formodning mot seg at en så vidtrekkende begrensning til retten til voldgiftsbehandling ikke kommer direkte til uttrykk i NFF-loven. I tillegg er det ikke anledning til å begrense den ulovfestede legalitetskontrollen av foreningsvedtak på en slik måte.¹²⁶ Det vil si at voldgiftsordningen kan utføre legalitetskontroll på en straffe- eller sanksjonssak selv om disse i utgangspunktet skal avgjøres med «endelig virkning» i ankeutvalget, jf. NFFs Reaksjonsregelverk §§ 2-13 og 3-13.

6.2 Oppfyller NFFs voldgiftsordning kravene til uavhengighet og upartiskhet?

¹²⁵ NIFs nøkkeltallsrapport (2022) s. 19.

¹²⁶ Rt. 1999 s. 1532; Thune og Kiær (2004) s. 233.

6.2.1 Dommerutnevnelser

NFF opererer med en liste av faste voldgiftsdommere. Det må derfor først vurderes om oppnevningen av de faste voldgiftsdommerne er i tråd med uavhengighetskriteriene, før det ses nærmere på utnevningen av voldgiftsdommere i en konkret sak.

Det fremgår av NFF-loven § 13-3 (2) at det skal oppnevnes til sammen 12 voldgiftsdommere, hvorav to oppnevnes av klubbene, fem av spillerne, tre av forbundsstyret og to av trenerne. Det bemerkes først at oppnevningene skjer direkte fra interessegruppene, og ikke gjennom Forbundstinget. Det er derfor ikke nødvendig å se nærmere på Forbundstingets sammensetning i relasjon til oppnevningen av voldgiftsdommerne.

Hvorvidt sammensetningen av dommerlisten er tilstrekkelig balansert, avhenger som nevnt av om den er parts-representativ.¹²⁷ Ettersom fotballens voldgiftsdomstol behandler et bredt spekter av saker med parter som spillere, trenere, dommere, klubber og forbundet selv, må sammensetningen sikre bred representasjon. Derfor er det betryggende at voldgiftsdommerne oppnevnes av fire ulike interessegrupper. Selv om det kan innvendes at enkelte interessegrupper ikke er representert, som eksempelvis fotballdommere, vil dette kunne utgjøre en mindre tenkelig part i en tvist for voldgiftsdomstolen. Det internasjonale fotballforbundet (FIFA) har videre fremhevet at det mest sentrale for å sikre en rettferdig og uavhengig saksbehandling ved nasjonale voldgiftsordninger, er å ha lik representasjon mellom fotballspillerne og fotballklubbene.¹²⁸ Den nåværende sammensetningen synes etter min mening å være tilstrekkelig balansert i så måte. Selv om det kan innvendes at NFF først og fremst arbeider for sine medlemsklubber,¹²⁹ og derfor kan tenkes å gjøre klubbvennlige oppnevninger av dommere, er spillerne gitt like mange oppnevninger som NFF og klubbene til sammen.

Når det kommer til utnevnesperioden, velges voldgiftsdommerne for en periode på fire år, jf. NFF-loven § 13-3 (1). Perioden er akseptabel etter EMD-praksis og i henhold til FIFAs anbefalinger.¹³⁰

¹²⁷ Punkt 3.3.1.

¹²⁸ Fédération Internationale de Football Association. FIFA, *National Dispute Resolution Chamber Recognition Principles*, 2024, s. 6 og 19.

¹²⁹ Se nærmere NFF-loven § 1-1 første og andre ledd som sier at forbundet «skal verne om medlemmenes felles interesser».

¹³⁰ FIFA, *National Dispute Resolution Chamber Recognition Principles*, 2024, s. 20.

Det er positivt at voldgiftsdommerne er valgt inn for en periode som ikke sammenfaller med Forbundsstyret. Riktignok velges presidenten av Forbundsstyret inn for samme periode på fire år, men visepresidenter og øvrige styremedlemmer velges for to år og slik at valgperiodene overlapper hverandre, jf. NFF-loven § 4-1. Ordningen medfører at kun deler av styret er gitt muligheten til å påvirke valget av én dommerperiode som overlapper med dem i ett år. Utnevnelsesperiodene medfører etter min mening at de to organene skilles fra hverandre, hvilket er positivt i et uavhengighetsperspektiv.

NFF-loven er ikke til hinder for at voldgiftsdommere kan bli gjenvalgt. Prestisjen av å være oppnevnt voldgiftsdommer i NFF og den økonomiske kompensasjonen et oppdrag kan gi, kan tenkes å gi voldgiftsdommerne insentiver til å dømme i tråd med oppnevnelserorganets (interessegruppen) interesser i håp om å bli gjenvalgt. Dette er likevel ikke noe som skiller seg fra annen type voldgift, og uten nærmere innsyn i størrelsen på godtgjørelsene, er det vanskelig å si noe konkret om hvilken betydning gjenoppnevnelsemulighetene har for voldgiftsordnings uavhengighet.

Videre må det vurderes om oppnevningen i en konkret sak er tilstrekkelig uavhengig. Etter NFF-loven § 13-7 (1) skal voldgiftsdommere hentes blant dem som er valgt etter § 13-3, men «dersom partene ikke lykkes å hente tilstrekkelig antall voldgiftsdommere blant [de oppnevnte], kan partene enes om andre voldgiftsdommere». Partene er gitt mulighet til å avtale antall voldgiftsdommere, men dersom ikke annet er avtalt skal voldgiftsretten settes med tre dommere. Hver part skal i så fall oppnevne én dommer hver, og voldgiftssekretariatet velger voldgiftsrettens leder, jf. NFF-loven § 13-7 (3), jf. (2).

Bestemmelsen åpner for en viss fleksibilitet i utnevnelsen av dommere ved at partene er gitt mulighet til å velge voldgiftsdommere også utenfor den forhåndsbestemte listen dersom de ikke kommer til enighet. Det kan være en fordel der listen ikke tilbyr passende kandidater for den spesifikke saken, eller eksempelvis dersom en part i en tvist ikke dekkes av interessegruppene som er gitt mulighet til å oppnevne dommere til listen.

Ved uenighet velger partene hver sin dommer, men istedenfor at disse i fellesskap velger voldgiftsrettens leder slik utgangspunktet er i voldgiftsloven § 13, er det voldgiftssekretariatet

som er gitt denne myndigheten. I den forlengelse er det uheldig at voldgiftssekretariatet er NFFs sekretariat, jf. NFF-loven § 13-5. Voldgiftssekretariatet er gitt direkte mulighet til å påvirke sammensetningen av dommerpanelet, i tillegg til andre administrative oppgaver i tilknytning til saken. Voldgiftssekretariatet burde derfor være klart adskilt partene i saken. Denne problematikken synes likevel å være løst ved at NFF-loven § 13-5 (3) åpner for at partene kan kreve at andre enn forbundssekretariatet oppnevnes som voldgiftssekretariat. Dersom en part krever at andre oppnevnes, utpeker NFFs administrasjon en voldgiftsdommer blant dommerlisten til å oppnevne nytt voldgiftssekretariat. Selv om det kan innvendes at NFFs administrasjon i så fall kan velge en av sine egne oppnevnte voldgiftsdommere, vil prosedyren sikre at en tredjeperson velger voldgiftssekretariatet som i sin tur velger voldgiftsrettens leder. Samlet synes derfor utnevnesprosedyren i en konkret sak å være tilstrekkelig adskilt fra partene.

6.2.2 Vern mot direkte påvirkning

Ettersom NFF opererer med en liste av voldgiftsdommere, er voldgiftsdommerne gitt et stillingsvern for de fire årene de er valgt inn for. I denne perioden kan de ikke avsettes med mindre de selv trekker seg eller dør, jf. NFF-loven § 13-3 (4). Vernet medfører at dommerne gis stabilitet i arbeidet, og ikke trenger å bekymre seg for å bli avskjediget i løpet av sin utnevnesperiode.

6.2.3 Offentlighetens tillit til domstolen

NFF har eksplisitt forankret at voldgiftsdommerne skal være «upartiske og uavhengige av partene, og være kvalifisert for vervet», jf. NFF-loven § 13-7 (6). Bestemmelsen synliggjør voldgiftsdomstolens uavhengige stilling og styrker dens tillit utad.

Det stilles videre krav om at voldgiftsrettens leder må oppfylle kravene til dommere ved norske domstoler, samt én av hver oppnevnt gruppe av voldgiftsdommere, jf. NFF-loven §§ 13-7 (1) og 13-3 (3). Kvalifikasjonskravene som NFF stiller til dommerpanelet sikrer høy profesjonell standard, og er en garanti for uavhengighet og kompetanse. Dette øker tilliten til voldgiftsordningens uavhengighet.

Samtidig er partene som nevnt gitt mulighet til å bestemme antall voldgiftsdommere, og det er ikke utenkelig at domstolen settes med en enevoldgiftsdommer. Det er derfor risiko for at voldgiftsretten settes med én dommer uten juridisk kompetanse. Når voldgiftsrettens avgjørelse er «endelig og tvangskraftig», jf. NFF-loven § 13-13, er det betenkelig dersom saken kan avgjøres ene og alene av en person uten grunnleggende juridisk forståelse. Dette gjelder særlig ettersom fotballens regelverk og tenkelig tvister ikke aktualiserer et behov for annen spesialkompetanse enn den om nettopp idretten. Som vi så i kapittel 2.2, er idrettens voldgiftsordninger en forutsetning for deltakelse, og det er derfor ekstra viktig at grunnleggende kvalifikasjonskrav og uavhengighetsgarantier er klart forankret i de underliggende regelverkene. Å få sin sak endelig avgjort av en dommer uten juridisk bakgrunn, fremstår svært betenkelig for omverdenen.

6.3 Konklusjon

Analysen viser at NFFs voldgiftsordning i stor grad ivaretar uavhengighetskriteriene. Selv om NFF opererer med en liste av voldgiftsdommere, er ikke denne lukket ettersom partene kan oppnevne andre dommere utenfor listen. Ordningen fungerer som en sikkerhetsventil for ytterligere uavhengighet. For å ivareta uavhengighetskriteriene i enda større grad, kan NFF med fordel vurdere å forankre at dersom voldgiftsretten skal settes med én voldgiftsdommer, må denne ha juridisk embetseksamen.

Konklusjonen er at NFFs voldgiftsordning oppfyller kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1.

7 Det Norske Travselkap (DNT)

7.1 Kort om Det Norske Travselkap

Det Norske Travselkap er sentralforbundet for travsporten i Norge. DNT er i likhet med NIF organisert som en paraplyorganisasjon, og består av 10 travforbund og 159 travlag, med om lag 10.000 medlemmer organisert i lokallagene.¹³¹ Generalforsamlingen er DNTs høyeste myndighet og avholdes hvert år, jf. DNTs lov § 3.1 (1). Mellom Generalforsamlingene er det Styret som er organisasjonens høyeste myndighet.

DNT har organisert sin tvisteløsning på tilsvarende måte som NFF, med både en domskomiteé, appellkomité og egen voldgiftsordning. Domskomiteéen og Appellkomitéen avgjør alle straffe- og dopingsaker med endelig virkning, jf. DNTs lov §§ 7.4 (1) og 7.5 (1). Voldgiftsordningen kommer til anvendelse «i den utstrekning det er adgang til rettslig overprøving [...] på avgjørelser knyttet til DNTs sanksjons- og protestreglement» og på «enhver tvist innen DNT om gyldigheten og forståelsen av avgjørelser fattet av travlag, travforbund og DNT», jf. DNTs lov § 15.1 (1). I tillegg kan voldgiftsordningen anvendes på «alle saker der partene skriftlig har avtalt dette, forutsatt at tvisten har tilknytning til organisert travsport». Voldgiftsordningen er med andre ord gitt et vidt anvendelsesområde, og kommer både til anvendelse på tvister knyttet til travsportens straffe- og sanksjonssaker i den utstrekning tvisten etter norsk rett kan bringes inn for domstolene eller der partene skriftlig har avtalt voldgift.¹³²

7.2 Oppfyller DNTs voldgiftsordning kravene til uavhengighet og upartiskhet?

7.2.1 Dommerutnevnelser

I motsetning til NFF, opererer ikke DNT med en liste av voldgiftsdommere. Derimot skal voldgiftsretten «med mindre voldgiftsretten beslutter noe annet skal bestå av tre dommere med

¹³¹ Det Norske Travselkap, *Organisasjonshåndbok – en veileder*, 2023, s. 1.

¹³² Se også DNTs lov § 11.9 (2) som understreker at voldgiftsretten også behandler straffesaker, og § 14.1 (4) som stadfester at ethvert medlem og organisasjonsledd er forpliktet til å la tvisten løses av DNTs voldgiftsordning fremfor vanlig domstolsbehandling.

juridisk embetseksamen», jf. DNTs lov § 15.2 (1). Partene velger én voldgiftsdommer hver, som i fellesskap velger voldgiftsrettens tredje medlem og formann. Det er positivt at DNT følger utgangspunktene for dommerutnevnelser i voldgiftsloven § 13 tredje ledd. Ad-hoc-ordningen innebærer at de strukturelle problemene som skissert av EMD i *Ali Riza m.fl. mot Tyrkia* ikke oppstår. Idrettens styrende organer har i slike tilfeller intet eierskap til dommerkollegiet i en gitt tvist, og sammensetningen er derfor balansert og uavhengig.

Samtidig åpner klausulen «med mindre voldgiftsretten beslutter noe annet» for at kvalifikasjonskravet kan fravikes. Når voldgiftsretten er gitt anledning til å settes med bare én voldgiftsdommer, jf. DNTs lov § 15.2 (2), gjør de samme betenkeligheter som for NFF seg gjeldende også her.¹³³ Det kan imidlertid argumenteres for at hestesporten i større grad enn fotballen aktualiserer behov for annen spesialkunnskap enn idrettsjussen selv, eksempelvis veterinærer ved saker om hestedoping eller dyrevelferd. Betenkelighetene knyttet til å ikke ha et klart forankret juridisk kvalifikasjonskrav ved bruk av enevoldgiftsdommer reduseres derfor noe.

7.2.2 Vern mot direkte påvirkning

DNTs voldgiftsordning bistås av voldgiftssekretariatet. Voldgiftssekretariatet mottar begjæringen om voldgift og behandler disse etter gjeldende saksbehandlingsregler, innkrever behandlingsgebyr fastsatt av DNTs styre og ellers bistår voldgiftsretten med sekretærarbeid etter behov, jf. DNTs lov § 15.3 (1). Voldgiftssekretariatet har følgelig en tett tilknytning til voldgiftsretten. Det er derfor uheldig at det er DNTs administrasjon som utgjør sekretariat for voldgiftsordningen.

Tilknytningen kan virke inn på både realiteten og oppfatningen av voldgiftsrettens uavhengighet. Det er for eksempel ikke nærmere spesifisert hva som menes med «sekretærarbeid», og voldgiftssekretariatet er i tillegg gitt myndigheten til å avvise begjæring om forenklet voldgift hvis den finner at saken åpenbart ikke faller inn under DNTs voldgiftsordning, jf. DNTs lov § 15.4 nr. 3. Oppgavene ligger tett på den enkelte sak. Selv om voldgiftssekretariatet ikke har en formell eller reell rolle når avgjørelse i voldgiftsretten treffes, underbygger voldgiftssekretariatets rolle DNTs tilknytning til voldgiftsretten.

¹³³ Punkt 6.2.3.

7.2.3 Offentlighetens tillit til domstolens uavhengighet

Forholdene som skissert i punkt 6.2.1 og 6.2.2 vil virke inn på offentlighetens tillit til voldgiftsretten. At voldgiftsretten på skjønnsmessig grunnlag kan velge å fravike kvalifikasjonskravet for dommere er uheldig, samt at DNTs administrasjon utgjør voldgiftssekretariatet. Selv om voldgiftssekretariatet rent faktisk ikke skulle påvirke voldgiftsretten i sin dømmende myndighet, kan det likevel skape et inntrykk av partiskhet og svekke allmennhetens tillit til domstolens nøytralitet og uavhengighet. Ut over dette, er det imidlertid lite som svekker voldgiftsordningens tillit.

7.3 Konklusjon

Analysen viser at DNTs voldgiftsordning i stor grad ivaretar uavhengighetskriteriene. Det er rom for enkelte forbedringer, men samlet fremstår voldgiftsretten tilstrekkelig frakoblet de idrettslige organer. Dersom DNT eksempelvis forankrer at voldgiftsdommerne skal være «upartiske og uavhengige av partene, og være kvalifisert for vervet», i tråd med ordlyden i voldgiftsloven § 13 første ledd, vil dette kunne være med på å styrke organets tillit i samfunnet. I tillegg burde DNT, slik som NFF har gjort, sørge for at partene kan kreve at voldgiftsretten bistås av noen andre enn DNTs administrasjon, som foreløpig utgjør voldgiftssekretariat.

Konklusjonen er at DNTs voldgiftsordning oppfyller kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1.

8 Avslutning

8.1 Sammenfatning av analysen

For foreningsdomstolene viser analysen at kun NIF oppfyller kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1. NBF gjør ikke dette grunnet for tett kobling mellom NBFs domsorganer og styrende og lovgivende organer.¹³⁴ Som illustrert i punkt 6.2.5, er NBF mest sannsynlig ikke alene om dette. Store forskjeller i medlemsmasse, ressurser, offentlig oppmerksomhet og samfunnsansvar, kan være med på å forklare resultatene.¹³⁵ Funnene er likevel oppløftende for norsk idrett all den tid NIF er den desidert største idrettsorganisasjonen med ansvar for de aller fleste idrettsgrener og idrettsdeltakere. Samtidig er det urovekkende at idrettsdeltakere utenfor NIF risikerer et svekket tvisteløsningssystem, hvor de kan få sin sak avgjort av et organ som ikke tilfredsstillende grunnleggende krav til uavhengighet.¹³⁶

Når det kommer til voldgiftsordningene, oppfyller både NFF og DNT kravene til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1.¹³⁷ Det kan være flere årsaker til dette. For det første vil voldgiftsloven, samt andre internasjonale standarder,¹³⁸ fungere som en veiledende norm for idrettsforeningene når de etablerer vedtekter om voldgift. Dette kan være hjelpelig for mindre idrettsorganisasjoner med begrenset ressurser og juridisk bistand. For det andre vil det som et utgangspunkt foreligge en strukturell skjevhet i foreningsdomstolene ved at domsorganet inngår som et internt organ i foreningen, mens voldgiftsdomstolene etter forholdene kan være adskilt idrettsforeningen og likestilte overfor de involverte.¹³⁹

Overordnet illustrerer analysen at hverken foreningsdomstolene eller voldgiftsordningene i norsk idrett er en homogen gruppe. Jeg har gjennom analysen av de ulike domsorganene samt gjennomgangen av EMK artikkel 6 nr. 1, identifisert flere elementer ved et konfliktløsningssystem som vil virke positivt inn på domsorganets uavhengige stilling.¹⁴⁰

¹³⁴ Punkt 4.3 og 5.3.

¹³⁵ O’Leary (2021) s. 255.

¹³⁶ Saker som oppfyller kravene til rettslig interesse kan riktignok prøves av sivile domstoler, men denne grensdragningen er ikke klar, se punkt 1.3.2.

¹³⁷ Punkt 6.3 og 7.3.

¹³⁸ Eksempelvis FIFAs nylig publiserte *National Dispute Resolution Chamber Recognition Principles*, som fastsetter og anbefaler nødvendige standarder for nasjonale fotballvoldgiftsordninger.

¹³⁹ Se nærmere Gabrielsen (2018) s. 24–34.

¹⁴⁰ Kapittel 3–7.

Systemet som en helhet er likevel fragmentert, og det gjenstår å fremstille et helhetlig konfliktløsningssystem som er ideell for norske idrettsforeninger.

8.2 Hvordan ser et ideelt konfliktløsningssystem i idretten ut?

På bakgrunn av analysens funn og drøftelsen ovenfor, vil jeg skissere et helhetlig og ideelt konfliktløsningssystem i tråd med uavhengighetskriteriene i EMK artikkel 6 nr. 1. Som redegjort for i kapittel 3, er det dommerutnevnelser, vern mot direkte påvirkning og offentlighetens tillit som er momentene av betydning for om domsorganet er tilstrekkelig uavhengig.

Dommerutnevnelser gjøres av et eget valgorgan som er uavhengig av forsamlingen som oppnevner foreningens styrende organ, påtaleorgan og lovgivende organ. Dette organet kan for eksempel oppnevnes av det styrende organet etter innstilling fra ulike interessegrupper som Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO), Olympiatoppen, Spilleragentenes forening, Trenerforeningen og liknende.¹⁴¹ Valgorganet er formelt uavhengig, ikke underlagt instruks, og oppnevnes etter representasjon fra idrettens generelle interessegrupper. Fordi flere eksterne interessegrupper involveres i utnevnelsesprosedyren, er denne løsningen aktuell for idrettsforeninger med stor medlemsmasse og innflytelse på norsk idrett, herunder NIF.

Alternativt oppnevnes valgorganet på samme måte som NFF oppnevner sin liste av voldgiftsdommere: de ulike interessegruppene og utvalgene i idrettsforeningen gis et visst antall oppnevnelser til valgorganet hver. På den måten er aktuelle parter i en tvist for domsorganet gitt direkte innflytelse på sammensetningen av valgorganet, noe som sikrer legitimitet og tillit. Dette alternativet er aktuelt for mindre idrettsforeninger ettersom idrettsforeningen i så fall ikke vil være avhengig av eksterne interessegrupper i utnevnelsesprosedyren.

Uavhengig av hvilken oppnevnelsesmåte som benyttes, velger valgorganet kandidater gjennom et bredt søk, der samtlige er kvalifiserte for dommerrollen. Aktuelle kandidater behøver ikke

¹⁴¹ Kjenner (2011) s. 168 argumenterer for denne løsningen. Grensene for hvem som skal gis mulighet til å påvirke innstillingen kan imidlertid bli noe uklare dersom dette skal være noen andre selve organisasjonsleddene i idrettsforeningen. I tillegg er det fremdeles idrettsforeningens styrende organ som til syvende og sist oppnevner valgorganet. Løsningen er likevel god all den tid organet er formelt adskilt fra idretten.

være medlem i idrettsforeningen, men kan være det. Endelig velges dommerne inn for en periode som ikke sammenfaller med idrettsforeningens styrende organer slik at organene opererer adskilt og uavhengig av hverandre.

Vern mot direkte påvirkning ivaretas ved at dommeren er gitt stillingsvern, eksempelvis gjennom foreningsvedtekter som garanterer at dommeren ikke kan bli avskjediget på vilkårlig grunnlag. I tillegg er det eksplisitt forankret at dommeren «ikke [er] underlagt [Forbundstinget] eller tingsvalgte organers instruksjonsmyndighet».¹⁴²

Offentlighetens tillit til domsorganet forsterkes ved at det stilles krav om at dommerne er faglig og juridisk kompetente, at saksfordelingen skjer etter forhåndssatte saklighetskriterier og at domsorganet som helhet fremstår uavhengig.

Er konfliktløsningssystemet som beskrevet, vil kravet til uavhengighet og upartiskhet i EMK artikkel 6 nr. 1 etter min mening være oppfylt. Felles for anbefalingene er at de er enkle å gjennomføre og lite kostbare.

8.3 Anbefalinger for fremtidens konflikthåndtering i norsk idrett

Gjennom analysen av de ulike domsorganene har jeg avdekket utfordringer knyttet til uavhengigheten i idrettens konfliktløsningsorganer. En nærliggende løsning på disse utfordringene er å revidere og styrke de allerede eksisterende systemene som skissert ovenfor. I tillegg er det avslutningsvis rom for å rette blikket *bakover, utover og oppover* for alternative løsninger til fremtidens konflikthåndtering av idrettslige tvister.

Tidligere opererte NIF med det som ble kalt «Idrettens voldgiftsrett». Idrettens voldgiftsrett var ikke et særskilt domsorgan innenfor idretten, men en alminnelig voldgiftsrett hvor utgangspunktet var at partene oppnevnte like mange dommere hver. Ordningen skulle sikre raskere og mer rettssikre avgjørelser enn de ordinære domstolene, fordi voldgiftsretten var etablert med dommere som både var jurister og hadde idrettskunnskap.¹⁴³ At en

¹⁴² Inspirert av NIFs lov § 4-6 (4).

¹⁴³ Thune og Kiær (2004) s. 243.

voldgiftsordning etter forholdene kan gi en mer rettssikker behandling enn andre konfliktløsningsordninger, bekreftes av analysens funn hvor både NFF og DNTs voldgiftsdomstoler oppfylte uavhengighetskravene.¹⁴⁴ Norge har siden avskaffelsen av Idrettens voldgiftsrett på 2000-tallet,¹⁴⁵ fått omfattende lovgivning om voldgift. Tvungen voldgift er i dag akseptabelt, forutsatt at rettssikkerhetskravene i EMK artikkel 6 nr. 1 ivaretas.¹⁴⁶ Et blikk *bakover* i tid, og en gjenanskaffelse av Idrettens voldgiftsrett, kan derfor vurderes.

Et annet alternativ er å rette blikket *utover* den organiserte idretten og kanalisere bort idrettens straffesaker til private tvisteløsningstjenester. Private tvisteløsningstjenester på idrettens område er nytt i Skandinavia, men det finnes eksempler på tilsvarende ordninger i andre land.¹⁴⁷ Som nevnt innledningsvis, ble Foreningsdomstolen AS opprettet i 2023 og tilbyr idrettsforeninger ulike konflikthåndteringsmetoder, som mekling, voldgift eller et domsorgan som er uavhengig av foreningen eller arrangøren. Foreningsdomstolen ble etablert med et formål om å øke rettssikkerheten i foreninger gjennom å tilby et uavhengig og frittstående domsorgan.¹⁴⁸ Det stilles krav om at dommerne i Foreningsdomstolen må være aktive eller tidligere dommere i tingretten eller lagmannsretten, dommerfullmektig eller dommer i CAS, jf. Regler for dommere § 1 (1).¹⁴⁹ Ettersom Foreningsdomstolen ikke har noen tilknytning til idrettsforeningene, vil de organisatoriske og institusjonelle uavhengighetskriteriene være oppfylt. I tillegg er idretten garantert kvalifiserte forenings- og voldgiftsdommere. Riktignok kan løsningen være mer kostbar enn dagens ordninger, men for mindre idrettsorganisasjoner med færre tvister er det ikke sikkert at det totalt sett blir uoverkommelig. For større idrettsforeninger, er det mulig å redusere kostnadene ved å eksempelvis bare skille ut de mest alvorlige sakstypene til private tvisteløsningstjenester, og behandle de mindre alvorlige tvistene selv.

Endelig er det mulig å rette blikket *oppover* og vurdere behovet for nasjonal lovgivning som regulerer idrettens konfliktløsningsystemer, slik enkelte andre land har gjort.¹⁵⁰ Vurderingen

¹⁴⁴ Punkt 6.3 og 7.3.

¹⁴⁵ Thune og Kiær (2004) s. 249–250.

¹⁴⁶ Punkt 2.2.

¹⁴⁷ Se for eksempel Sports Resolutions UK, som tilbyr en uavhengig og privat domstol i Storbritannia.

¹⁴⁸ Foreningsdomstolen, *Om oss*, u.å., foreningsdomstolen.no (lest 15.mars 2024).

¹⁴⁹ Foreningsdomstolen, *Regler for dommere*, 2023.

¹⁵⁰ Se for eksempel Sports Tribunal of New Zealand, opprettet i tråd med Sports Anti-Doping Act 2006, Sport Dispute Resolution Centre of Canada, opprettet i tråd med Physical Activity and Sport Act, og the National

berører det komplekse forhold mellom statens menneskerettighetsforpliktelser overfor den enkelte borger, og privatrettslige forhold som foreningsrett og selvdømme. Jeg nøyer meg med å nevne det som et løsningsforslag og noe som kan være egnet for grundigere undersøkelser. Et konfliktløsningssystem som er uavhengig av idrettens styrende organer burde være en selvfølge i organisert idrett. Når dette ikke alltid er tilfellet, kan det stilles spørsmål ved om tiden er inne for å revidere konfliktløsningssystemene i norsk idrett.

Sports Tribunal i Australia, opprettet i henhold til National Sports Tribunal Act 2019. Samtlige stiller krav om at domsorganer i idretten skal være uavhengige fra idrettens styrende organer.

Litteraturliste

Norske lover

Grunnloven	Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven – grl.).
Domstolloven	Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven – dl.).
Tvangsfullbyrdelsesloven	Lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven – tvangsloven).
Menneskerettsloven	Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven – mrl.).
Twisteloven	Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (twisteloven – tvl.).
Voldgiftsloven	Lov 01. januar 2005 nr. 25 om voldgift. (voldgiftsloven – vogl.)

Konvensjoner

Den europeiske menneskerettighetsdomstolen	Convention for the protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma, 4. November 1950 (ikrafttredelse 3. September 1953).
Wien-konvensjonen	Vienna Convention on the Law of the Treaties, Wien, 23. Mai 1969 (ikrafttredelse 27. Januar 1980).

Norske lovforarbeider

Ot.prp.nr. 46 (1991-1992)	Ot.prp.nr. 46 (1991-1992) Om lov om endring i straffeloven (straffetiltak mot doping).
NOU	NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt – Domstolene i endring.

Andre regelverk

Bilsporboka	Norges Bilsporbund, § 103 Regler for NBFs domstoler 2024, u.å., hentet 8. februar 2024 fra https://bilsporboka.no/kapittel/generelle-bestemmelser/generelle-bestemmelser/%C2%A7-103-regler-for-nbfs-domstoler/
DNTs lov	Det norske travselskap, <i>Lov for det norske travselskap 2023</i> , 1. september 2023, https://www.travsport.no/siteassets/dokumenter-og-filer/administrasjon-og-organisasjon/generalforsamling/dnt_lover_2023_1-84_web.pdf
FMKs vedtekter	Frittstående motorsportsklubber, <i>Vedtekter</i> , 2020, hentet 4. april 2024 fra https://www.fkmotorsport.no/vedtekter
Foreningsdomstolen, <i>Regler for dommere</i> , 2023	Foreningsdomstolen AS, <i>Regler for dommere</i> , 28. september 2023, personlig tilsendt 13. februar 2024 fra grunnlegger Morten Justad Johnsen.
KNAs vedtekter	Kongelig norsk automobilklubb, <i>Vedtekter for Kongelig norsk automobilklubb</i> , 2022, hentet 4. april 2024 fra https://www.fkmotorsport.no/vedtekter

NBFs vedtekter	Norges Bilsportforbund, <i>Vedtekter for Norges Bilsportforbund</i> , 19. september 2023, https://bilsport.no/wp-content/uploads/2023/09/NBFs-vedtekter-2023_09_19.pdf
NFF-loven	Norges Fotballforbund, <i>Norges Fotballforbunds lov</i> , 9. mars 2024, https://lovdata.no/dokument/NFFL/nfflov/2014-03-09-1
NIFs lov	Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, <i>NIFs lov</i> , 1. januar 2024, https://www.idrettsforbundet.no/tema/juss/nifs-lov/
NIFs saksbehandlingsregler	Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, <i>Saksbehandlingsregler til beslutninger som fattes med hjemmel i NIFs lov kapittel 10</i> , 13. desember 2023, https://www.idrettsforbundet.no/tema/juss/regelverk/saksbehandlingsregler-til-beslutninger-som-fattes-med-hjemmel-i-nifs-lov-kapittel-10/
NMKs vedtekter	Norsk Motor Klubb, <i>Lov for norsk motor klubb</i> , 2023, hentet 4. april 2024 fra https://www.fmkmotorsport.no/vedtekter
Olympic Charter	International Olympic Committee, <i>Olympic Charter</i> , 15. Oktober 2023, https://stillmed.olympics.com/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf
Skytterboka	Det frivillige skyttervesen, <i>Skytterboka</i> , 2024, hentet 5. april 2024 fra https://issuu.com/dfs.no/docs/skytterboka_2023-2024_v2a?fr=sYmM4MjY4MTIzOTY
Sjakkforbundets disiplinærreglement	Norges Sjakkforbund, <i>Disiplinærreglementet</i> , u.å., hentet 11. april 2024 fra https://www.sjakk.no/forbund/lover-og-reglementer/disipl%C3%A6rreglementet
WADA-koden	World Anti Doping Organization (WADA), <i>World Anti Doping Code (WADC)</i> , 2021, hentet 10. Mars 2024 fra

https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2021_wada_code.pdf

Rettsavgjørelser

Norske rettsavgjørelser

Rt. 1914 s. 649	Avdeling, dom.
Rt. 1928 s. 1195	Avdeling, dom.
Rt. 1934 s. 490	Avdeling, dom.
Rt. 1995 s. 1111	Ankeutvalg (Kjæremålsutvalget), kjennelse.
Rt. 1999 s. 1532	Avdeling, kjennelse.
LB-2001-03808	Kjennelse
RG-2000-1401 (Okeke)	Dom avsagt av Idrettens Voldgiftsrett 29. mars 2000. Lovdata.no (RG-2000-1401).

Rettsavgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)

<i>The Greek Case</i> (1969)	<i>The Greek Case</i> [P], no. 3321/67;3322/67;3323/67;3344/68 [1969] ECHR:1969:1105REP000332167.
<i>Engel m.fl. mot Nederland</i> (1976)	<i>Engel m.fl. mot Nederland</i> [P], no. 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72 [1976] ECHR:1976:0608JUD000510071.

<i>Crociani, Palmiotti, Tanassi, Lefebvre D'Ovidio mot Italia</i> (1980)	<i>Crociani, Palmiotti, Tanassi, Lefebvre D'Ovidio mot Italia</i> [GC], no. 8603/79; 8723/79; 8729/79 [1980].
<i>Sporrong og Lönnroth mot Sverige</i> (1982)	<i>Sporrong og Lönnroth mot Sverige</i> [P], no. 7151/75; 7152/75 [1982] Series A no 52, ECHR:1982:0923JUD000715175.
<i>Campbell og Fell mot Storbritannia</i> (1984)	<i>Campbell og Fell mot Storbritannia</i> [J], no. 7819/77; 7878/77 [1984] Series A no. 80, ECHR:1984:0628JUD000781977.
<i>Sramek mot Østerrike</i> (1984)	<i>Sramek mot Østerrike</i> [P], no. 8790/79 [1984] ECHR:1979:0304DEC000879079.
<i>Clarke mot Storbritannia</i> (1991)	<i>Clarke mot Storbritannia</i> [J], no. 15767/89 [1992], ECHR:1992:1014REP001576789
<i>Moiseyev mot Russland</i> (2008)	<i>Moiseyev mot Russland</i> [J], no. 62936/00 [2008] ECHR:2008:1009JUD006293600.
<i>Parlov-Tkalcic mot Kroatia</i> (2009)	<i>Parlov-Tkalcic mot Kroatia</i> [J], no. 24810/06 [2009] ECHR:2009:1222JUD002481006.
<i>Kinsky mot Tjekkia</i> (2012)	<i>Kinsky mot Tjekkia</i> [J], no. 42856/06 [2012] ECHR:2012:0209JUD004285606.
<i>Maktouf og Damjanović mot Bosnia og Herzegovina</i> (2013)	<i>Maktouf og Damjanović mot Bosnia og Herzegovina</i> [GC], no. 2312/08; 34179/08 [2013] ECHR:2013:0718JUD000231208.
<i>Oleksandr Volkov mot Ukraina</i> (2013)	<i>Oleksandr Volkov mot Ukraina</i> [J], no. 21722/11 [2013] ECHR:2013:0109JUD002172211.
<i>Bochan mot Ukraina</i> (2015)	<i>Bochan mot Ukraina</i> [GC], no. 22251/08 [2015] ECHR:2015:0205JUD002225108.

<i>Morice mot Frankrike</i> (2015)	<i>Morice mot Frankrike</i> [GC], no. 29369/10 [2015] ECHR:2015:0423JUD002936910.
<i>Lovrić mot Kroatia</i> (2017)	<i>Lovrić mot Kroatia</i> [J], no. 38458/15 [2017] ECHR:2017:0404JUD003845815.
<i>Denisov mot Ukraina</i> (2018)	<i>Denisov mot Ukraina</i> [GC], no. 76639/11 [2018] ECHR:2018:0925JUD007663911.
<i>Mutu og Pechstein mot Sveits</i> (2018)	<i>Mutu og Pechstein mot Sveits</i> [J], no. 40575/10; 67474/10 [2018] ECHR:2018:1002JUD004057510.
<i>Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal</i> (2018)	<i>Ramos Nunes de Carvalho e Sá mot Portugal</i> [GC], no. 55391/13; 57728/13; 74041/13 [2018] ECHR:2018:1106JUD005539113.
<i>Ali Riza m.fl. mot Tyrkia</i> (2020)	<i>Ali Riza m.fl. mot Tyrkia</i> [J], no. 30226/10; 5506/16 [2020] ECHR:2020:0128JUD003022610.
<i>Bilan mot Kroatia</i> (2020)	<i>Bilan mot Kroatia</i> [J], no. 57860/14 [2020] ECHR:2020:1020DEC005786014.

Rapporter fra organer og institusjoner

NIM (2018)	Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NIM), <i>Temarapport 2018: Menneskerettslige rammer for domstolenes uavhengighet</i> , utarbeidet på oppdrag fra Domstolkommisjonen, tilgjengelig som digitalt vedlegg til NOU 2020: 11: https://www.regjeringen.no/contentassets/367acaf16a2941b-faf5e3b1ae7bfe95f/no/sved/01.pdf
NIFs nøkkeltallsrapport (2022)	Norges Idrettsforbund, <i>Rapport om nøkkeltall 2022</i> , 1. oktober 2023, idrettsforbundet.no, https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79

[767846d9a67d1a56f4054dc2/nokkeltallsrapport-2022---norges-idrettsforbund-2.pdf](https://bilisport.no/wp-content/uploads/2023/05/NBF_A%CC%8Arsmelding_2022-web.pdf)

- NBFs årsrapport (2022) Andresen, Vera Bakke, Raknerud, Hallgeir og Gulbrandsen, Atle, *Norges Bilisportforbunds årsmelding 2022*, u.å., bilisport.no, https://bilisport.no/wp-content/uploads/2023/05/NBF_A%CC%8Arsmelding_2022-web.pdf
- Veneziakommisjonen, *Report on the Independence of the Judicial System*, (2010) European Commission for Democracy Through Law (Veneziakommisjonen), *Report on the Independence of the Judicial System. Part I: The Independence of Judges*, 2010, Europarådet, <https://rm.coe.int/1680700a63>

Litteratur

Bøker

- Aall (2022a) Aall, Jørgen, *Rettsstat og menneskerettigheter*, 5. utgave, Fagbokforlaget 2022.
- Aall (2022b) Aall, Jørgen, «Retten til avgjørelse av et «tribunal» etter EMK artikkel 6», i *Våre perifere domstoler*, Eivind Smith (red.), Fagbokforlaget 2022 s. 123–141.
- Backer (2020) Backer, Inge Lorange, *Norsk sivilprosess*, 2. utgave, Universitetsforlaget 2020.
- Cordero-Moss (2023) Cordero-Moss, Giuditta, *Internasjonal privatrett*, 2. utgave, Universitetsforlaget 2021.
- Evald (2022) Evald, Jens, «National og international sportsrett», i *Idrett og juss*, Gunnar-Martin Kjenner og Morten Justad

- Johnsen (red.), 5. utgave, Universitetsforlaget 2022, s. 25–37.
- Harris, O’Boyle, Bates og Buckley (2023) Harris, David, O’Boyle, Michael, Bates, Ed og Buckley, Carla. *Harris, O’Boyle & Warbrick: law of the European Convention on Human Rights*, 5. Utgave, Oxford, United Kingdom: Oxford University Press 2023.
- Johnsen (2022) Johnsen, Morten Justad, «Idrettens organisasjonsstruktur», i *Idrett og juss*, Gunnar-Martin Kjenner og Morten Justad Johnsen (red.), 5. utgave, Universitetsforlaget 2022, s. 37–52.
- Kjenner (2011) Kjenner, Gunnar-Martin, «Rettsikkerheten i norsk idrett – noen betraktninger», i *Norsk Idrett indre spenning og ytre press*, Dag Vidar Hanstad (Red.), Akilles 2011, s. 157–174.
- Schei (2015) Schei, Tore, «Norges Høyesterett ved 200-årsjubileet», i *Lov, Sannhet, Rett - Norges Høyesterett 200 år*, Gunnar Bergby, Tore Schei, Jens Edvin A. Skoghøy og Toril M. Øie (Red.), Universitetsforlaget 2015, s. 1–42.
- Solvang (2022) Solvang, Trond, «Domstolskontroll», i *Idrett og juss*, Gunnar-Martin Kjenner og Morten Justad Johnsen (red.), 5. utgave, Universitetsforlaget 2022, s. 230–276.
- Stigen (2022) Stigen, Jo, «Idrett og straff», i *Idrett og juss*, Gunnar-Martin Kjenner og Morten Justad Johnsen (red.), 5. utgave, Universitetsforlaget 2022, s. 146–212.
- Thune (2012) Thune, Henriette Hillestad, «Idrett og menneskerettigheter», i *Idrett og juss*, Gunnar-Martin

Kjenner (red.), 4. utgave, Universitetsforlaget 2012, s. 387–409.

Woxholth (2008) Woxholth, Geir. *Foreningsrett – med samvirkeoven*, 3. utg., Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2008.

Woxholth (2013) Woxholth, Geir. *Voldgift*, Oslo: Gyldendal 2013.

Artikler i tidsskrift

Aarli (2021) Aarli, Ragna, «Uavhengige og upartiske domstoler og dommere» i *Jussens venner* 56:2021 s. 193–239

O’Leary (2021) O’Leary, Leanne, «Independence and impartiality of sports disputes resolution in the UK», i *The International Sports Law Journal* 21:2021 s. 243–256.

Rigozzi og Malinverni (2003) Rigozzi, Antonio, Kaufmann-Kohler, Gabrielle og Malinverni, Giorgio, «Doping and Fundamental Rights of Athletes: Comments in the Wake of the Adoption of the World Anti-Doping Code», i *International Sports Law Review* 3:2003 s. 39–52.

Nettdokumenter og nettartikler

European Court of Human Rights, *Guide on Article 6*, 2022 European Court of Human Rights, *Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights (civil limb)*, 31. august 2022, hentet 15. februar 2024 fra https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/guide_Art_6_eng

- FIFA, *National Dispute Resolution Chamber Recognition Principles*, 2024
 FIFA, *National Dispute Resolution Chamber Recognition Principles*, februar 2024,
<https://digitalhub.fifa.com/m/2021f639165fb13e/original/National-Dispute-Resolution-Chamber-Recognition-Principles-February-2024.pdf>
- Foreningsdomstolen AS, *Om oss*, 2024
 Foreningsdomstolen, *Om oss*, foreningsdomstolen.no, hentet 3. mars 2024 fra
<https://foreningsdomstolen.no/om-oss/>
- Det Norske Travselsskap, *Organisasjonshåndbok – en veileder*, 2023
 Det Norske Travselsskap, *Organisasjonshåndbok – en veileder*, 2023, travsport.no, hentet 10. april 2024 fra
<https://www.travsport.no/siteassets/dokumenter-og-filer/administrasjon-og-organisasjon/dnt-organisasjonshandbok-oppdatert-2023.pdf>
- Gabrielsen (2018)
 Gabrielsen, Sjur Obrestad, *Organiseringen av idrettens domsorganer i dopingsaker. Særlig om forholdet mellom foreningsdomstoler og voldgift*, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, 25. november 2018,
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/66906>
- NIF, *Idrettstinget 2023 – Saksdokumenter*, 2023
 Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF), *Idrettstinget 2023 – saksdokumenter*, idrettsforbundet.no, idrettsforbundet.no, 2023.
https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9fd3ad23b5094f4099f621e788357595/saksdokumenter_idrettstinget-2023_med-lenker-i-dokument-3.pdf
- NIF, *Om Idrettsforbundet*, 2023
 Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF), *Om Idrettsforbundet*, u.å., idrettsforbundet.no, hentet 21. april 2024 fra
<https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/>

- Norsk Bilsport, *Hedret for sin innsats for bilspporten*, 2013
Norsk bilsport, *Hedret for sin innsats for bilsporten*, 8. mai 2013, bilsport.no, hentet 11. april 2024 fra <https://bilsport.no/hedret-for-sin-innsats-for-bilsporten/>
- Norsk Bilsport, *Seksjoner, utvalg og komiteer*, 2024
Norsk Bilsport, *Seksjoner, utvalg og komiteer*, 2024, bilsport.no, hentet 11.april 2024 fra <https://bilsport.no/om-norsk-bilsport/organisasjon/seksjoner-og-utvalg/>
- Regjeringen, *Utredning med utkast til lov om foreninger*, 2021
Regjeringen, *Utredning med utkast til lov om foreninger*, 30. juni 2021, regjeringen.no <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/utredning-med-utkast-til-lov-om-foreninger/id2864768/>
- Solvang, *Hva med idrettsutøveres krav på rettferdig rettergang*, 2022
Solvang, Trond, *Hva med idrettsutøveres krav på rettferdig rettergang?*, 8. februar 2022, rett24.no <https://rett24.no/articles/hva-med-idrettsutoveres-krav-pa-rettferdig-rettergang>